

მწყმეძი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსან კეთილმან სული თვისი დაჰსდეს ცხოვართათვის. იოან. 10—11.

მზოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. მსრეთ იყოს სინარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.

მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენ და მე განგისვენოთ თქვენ. მათ. 11—28.

№ 17—18

1882—1903

15—30 სექტემბერი

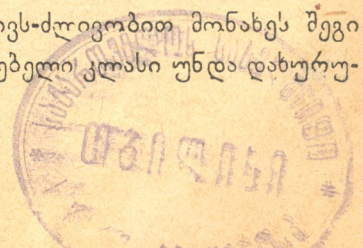
ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის შესახებ.

ქუთაისის გუბერნიის სამი მაზრის სამღვდლოებს აქვს ერთად-ერთი ოთხკლასიანი სასწავლებელი და ისიც არა სანუგეშო მდგომარეობაშია. არ მოსწონს იგი რევიზორებს, არ მოსწონს სამღვდლოებს და არ მოსწონს, ვგონებ, თვითონ სასწავლებლის მთავრობასაც. ფულები ბევრი ეხარჯება სამღვდლოებს და სარგებლობას-კი ვერას ხედავს მაგდენს. ამ წელში ბლომად გაათავეს შაგირდებმა კურსი, მაგრამ ძლიერ ცოტა მიიღეს სემინარიაში, დანარჩენები კი დარჩნენ უპატრონოდ და საწყლად. წარმოიდგინეთ ჩვენ ოთხკლასიან შაგირდებზე უფრო გზა ხსნილი აქვსთ ქალაქის სასწავლებლის შაგირდებს, როცა იგინი სამასწავლებლო ინსტიტუტში და სამასწავლე-

ბლო სემინარიაში შედიან. ახლა დროს დაკარგვას არ იტყვიან? საწყალი შეგირდი ძლივს გაათავებს შვიდ წელს, თუ ღმერთი შეეწია და ორ წელს არ დარჩა ერთ კლასში...

ამას წინეთ სამღვდლოებამ გადასწყვიტა პარალელური განყოფილებათა დახურვა ყველა კლასებთან დასაწყისი მოსამზადებელი კლასიდან. მაგრამ ეს ძლიერ ეწყინათ ზოგიერთ მასწავლებლებს და იმ შიშისა გამო, რომ უადგილოთ არ დაერჩეთო ერთი ალიაქოთი ასტეხეს გაზეთებში და უპირველეს სასწავლებლად გამოიყვანეს ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელი!.. ეს მასწავლებელნი მხოლოდ თავის ჯამაგირზე ზრუნავენ, თორემ ჩვენი სამღვდლოების შვილებზე მაგდენს არას ფიქრობენ...

წარსულ წელში ძლივს-ძლივობით მონახეს შეგირდები, თორემ მოსამზადებელი კლასი უნდა დახურუ-

ლიყო, რადგან მსურველნი არ იყვნენ სამღვდლოების შვილთაგანი სასწავლებელში შესვლისა, და ერის კაცის შვილებს ათ პროცენტზე მეტს ვერ იღებდნენ. ამ წელში ზედამხედველმან ექსარხოს სთხოვა: სამღვდლოების შვილები ყველა მივიღეთო, მაგრამ ბევრი ადგილია ცარიელი და ნება მოგვეცით ერისკაცის შვილები მივიღოთ ათ პროცენტზე მეტით. კიდევ მიეცათ ნება. ეს გარემოება ჩვენ ძლიერ გვაკვირვებს. ნუთუ სამ მახრაში იმდენი შვილები არ აღმოჩნდა მღვდლების, მთავარ-ღიაკვნების და მეღვთნეების, რომ ცარიელი ადგილი არ დარჩენილიყო. ეს დაუჯერებელი ამბავია. ეს აიხსნება მით, რომ სამღვდლოებამ აიგორა გული თავის საყვარელ სასწავლებელზე, აღარ ხედავს მათგან სარგებლობას და სხვა სასწავლებელს მიაშურა. თუ სასულიერო წოდების შვილები აღარ ავსებს კლასებს რატომ არ ხურვენ პარალელურ განყოფილებას? რატომ არ ხურვენ მოსამზადებელ კლასებს? დღეს მოსამზადებელ კლასში ხომ სამას შაგირდამდე არის? ეს სამასი შაგირდი მთლად აფუჭებს ჩვენი სასწავლებლის საქმეს. სამასი შაგირდი, რომ სასწავლებელს მოაკლდეს მაშინ დანარჩენს სამას ეკკლესიაც ეყოფათ, კარგადად მოთავსდებიან და არავითარი შენობის მომატებაც საჭირო აღარ იქნება. დღეს ბევრ გლეხკაცებს მომზადებული შვილები მიყავსთ მოსამზადებელ კლასში იმიტომ, რომ სხვაგან არ იღებენ მათ. თუ გლეხკაცებს შეუძლიათ თავის შვილების მომზადება მღვდლებს რაღა ემართებათ? ნუ თუ სირცხვილი არ არის ეს მათთვის, მერე სემინარიელთათვის? რამდენია დღეს სოფლებში მოსამზადებელი კლასები, ორ კლასიანი და პირველ კლასიანი სამრევლო და საერო სასწავლებელნი და ნუ თუ ამ სასწავლებლებში არ შეუძლიათ მოამზადონ ბავშვები? ვინ არიცი თუ რამდენად მავნებელია პატარა ბავშვების ჩაყვანა ქუთაისში და ისე უპატრონოდ მიგდება, როგორც ეხლა შვებთან ზოგიერთი მშობლები. რამდენად მავნებელია თოთო ბავშვის მოშორება დედამის ოჯახისაგან და ვიღაცას სახლში მიგდებულად დატოვება უყურადღებოდ და უზრუნავად. ჩვენ არ გვჯერა, რომ სამი წლის განმავლობაში მშობლებმა სოფელში ვერ მოამზადონ პირველი კლასისთვის ან სოფლის სკოლებში და ან კერძო სასწავლებელთან. ამ ნაირად მომზადებაზე ბევრის წილად ნაკლები დაეხარჯებათ ვინემ ქუთაისში და მასთან თო-

თო ბავშვიც დამაგრდება სხეულით და უფრო ადვილად აიტანს იმ მღვთმარობას, რომელშიაც იგი ოთხი წელიწადი დარბება სასწავლებელში კურსის დასრულებამდის.

ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ ერთს წერას და აღიქმას ასტეხენ ამაზე ზოგიერთნი მასწავლებელნი, მაგრამ როგორც წინეთ ვსთქვით, იმათ ადგილის გაუქმება, დამატებით ჯამაგიერების მოსპობა და სხვა და-სხვა კერძო ანგარიშები აწუხებსთ, თორემ სამღვდლოების შვილების ზრუნვა მაგდენად არა.

სამღვდლოება უნდა დაფიქრდეს კარგად ამაზე და ამდენი ფულები, რომ ეხარჯება, ამ ერთადერთ ოთხკლასიანი სასწავლებლის შენახვაზე, საქმე დააყენოს რიგიანად ზე მათი შვილებისათვის სასარგებლოდ...

ამ წელში შევირდებმა კარგად ბლომად გაათავეს ქუთაისის სემინარია, მაგრამ ვინც ხეირიანი იყო არც ერთი არ დარჩენილა, რომ უმაღლეს საერო სასწავლებელში არ წასულიყოს. თუ უმაღლეს სასწავლებელში აპირობდნენ წასვლას მათთვის ბევრის წილად სჯობდა პირველადვე სწავლა დაეწყათ გიმნაზიაში. რომ ასე მოქცეულიყვნენ დღეს ერთი წლით წინეთ გათავებული ექნებოდათ მაღალი სასწავლებელი. დიად, დასაფიქრებელია ეს გარემოება როგორც მშობლებისათვის ისე სასწავლებლის მთავრობისათვის. ჩვენის აზრით საჭიროა დაფიქრდეთ კარგად: ვითხოვთ, რომ სასწავლებლის ზე სემინარიის პროგრამები ეხლანდელი დროის მოთხოვნილებებისამებრ შეადგინონ უმჯობესი, ახალი. ეს უკეთესი იქნება ვინემ ახალი სემინარიის სახლების აშენება და მათი ელექტრონით განათება. სემინარიის სახლების მშენიერად მოწყობა და ელექტრონით განათება სემინარიელებს არ მოუმატებს იოტის ოდენა სწავლა-მეცნიერებას იმაზედ მეტს რასაც დღეს იღებენ არსებული პროგრამით. საერო წოდებაში დიდი მუშაობა არის სწავლა-აღზრდის საქმეზე და ბევრიც დაიწერა, მაგრამ სემინარიებისა და სასულიერო სასწავლებლის შესახებ სამღვდლოების წოდებაში კრინტი არ ისმის. და ხარჯი-კი ბევრია; მშენიერად ინახვენ საერო წოდების სკოლებს 10,000 მანეთით და ჩვენს წოდებაში კი 25,000 მანეთი არ ყოფნის და ისიც უსარგებლოდ მიდის...

დ. ჯ. ჯ. ჯ. ჯ. ჯ.

მხირობიდან კეტიკოზულამდე

(შთაბეჭდილებანი და შენაშენება მოკზაურებას დრას).

23 აგვისტოს გავემგზავრეთ პეტერბურლისაკენ ამიერ-კავკასიის რკინის გზით. 1887 წლიდან ეს მებუთმეტეჯერ ვმოგზაურობთ პეტერბურლისაკენ და ჩვენთვის გასაოცარი და გასაკვირალი მანც-და მანც აღარა არის-რა. მაგრამ ყოველ მოგზაურობაზე მანც მრავალ რამეს შეხვდებით ხოლმე, რომელიც ძლიერ დასაფიქრებელია ყველასათვის, განსაკუთრებით ჩვენ დაბეჩავებულ და დამცირებულ ქართველებსათვის.

25-ს დღით ბაქოში სადგურზე ვიყავით და ორი საათის შემდეგ გავემგზავრეთ ვლადიკავკავის რკინისგზით. 26 დღით ვლადიკავკავში მივვდიოთ და აქედან 40 წამის შემდეგ როსტოვისაკენ გავემგზავრეთ. აქედამ ჩქარი მატარებელით წავედით. როსტოვიდამ მეორე კლასით წამსვლელს ოთხი მანეთი და ათი შაური ხდება ზედმეტი ფასი მოსკოვამდისინ, ესრედ წოდებული პლაც-კარტის ფული. ამ მატარებლით მეტის-მეტად მოსვენებული მიდიხარ; ყველას საწოლი აქვს საკუთარი, და რამდენიც უნდა მოემატოს წამსვლელი შენ ვერავინ ვერ შეგავიწროებს. ამასთან როსტოვიდამ მოსკოვამდისინ მიდიხართ ოც-და თოთხმეტი საათი, როდესაც უბრალო ფოსტის და ხალხის მატარებლით ორი დღე და ნახევარი უნდები და ვაგონებიც იცვლებიან გზაში.

როსტოვს იქით სომხების ქალაქი ნახიჩევანი იქცევს მგზავრის ყურადღებას. ეს სომხები ეკატერინეს დროს გადმოუყვანიათ მიუციათ კარგა ბლომად ადგილები და დაუბინავებიათ სათათრეთიდან გამოქცეულები. ეკატერინეს, რასაკვირველია, აზრად ის ექნებოდა, რომ იგინი გარუსდებოდენ და ბოლოს მართლმადიდებლობასაც მიიღებდენ. რუსულად მართლა ნამდვილ რუსებივით ლაპარაკობენ, მაგრამ სომხურიც არ დაუფიწყნიათ. ამათი ცხოვრება, ამათი ქალაქი არაფრით არ გაირჩევა უცხოეთის მშვენიერად მოწყობილ ქალაქებიდან. ამათი საზაფხულო სააგარაკო ადგილები მშვენიერად მოწყობილია, როცა მახლობელი დიდი ქალაქი როსტოვი-დონზე ერთს და იმავე მდგომარეობაშია, მტვერიანი, ჭუჭყიანი და ძველებურად, ბინძურად. მერე წარმოიდგინეთ ქალაქს მშვენიერი სავაჭრო ადგილი აქვს და-

ჭერილი, მაგრამ უვარგისი გამგებლების ხელში მანც საწყლად არის. 27 აგვისტოსს მოსკოვში მივვდიოთ. მოსკოვი ისე ძველებურად, თავისებურად ცხოვრებს ნამდვილ ძველი ალთქმის წესზეა აქ ყველაფერი დამყარებული. მოსკოველი თუ ხედავს, რომ არ აგებს, ცოტა მოგება მანც რჩება, სრული კმაყოფილია, მეტი არ უნდა; მამა-პაპების ჩვეულებაზე მტკიცეთ არის დამყარებული. ცხენის რკინის გზები ისევე ძველებურად არის. არის ვაგონებზე ერთი ზარების რეკა, შეღმართებში პარუკით ცხენების შებმა ღეესტის ყუთებით კაცების სირბილი ღე ჩონჩორიკის ხვეტა ცოცხით! ორიოდ სამიოდე კაცს ელექტრონით სასიარულო კარეტები მოუპოვებიათ, მაგრამ ხალხი ცოტა ცუდის თვალთ უყურებს მათ, რადგან იმისთანა ეშმაკური მანქანების შემოღება მომავალი დროისთვის მუშა ხალხისთვის და მეეტლებისათვის ცუდი შედეგის მომტანიაო. ისინი ფიქრობენ, თუ აღარც ცხენის ჩონჩორიკი იქნება სახვეტი, აღარც ქუჩრები იქნებიან საჭირო და საცოდავები შიმშილით მოკვდებიანო!..

ხალხი ერთი შეხედულებით ვითომ ძლიერ მორწმუნეა. მართლაც არ შეიძლება რომ მოსკოველმა ეკლესიას, სამლოცველოს ღე სადმე თუ სვეტზე ხატია ჩამოკიდებული ან დასვენებული მათ გვერდზე ისე გაიაროს, რომ რამდენჯერმე პირზე ჯვარი არ გამოისახოს. მაგრამ სამწუხაროდ ზშირად გარეგანი ნიშნები სარწმუნოებისა სრულებით არ ამტკიცებს ჭეშმარიტ ქრისტიანობას.

ზშირი შემთხვევაა მოსკოვში რომ კაცს კვლენ ღე სცარცვავენ. მე დარწმუნებული ვარ, რომ ეს ავაზაკებიც ისე გამოისახავდენ პირჯვარს ეკლესიების დანახვაზე, როგორც სხვები საზოგადოდ მაგრამ, საზიზღარ მკვლელობას მანც ჩადიან. მკვლელობა ღვინის სმაში და ჩხუბის დროს კი არ ხდება, არა, ფულების წართმევის გულისათვის, დიდი ხნის მოფიქრების შემდეგ...

მოსკოვში გამოდის ერთი გაზეთი, რომელსაც ეწოდება «მოსკოვის ფურცელი»: ეს გაზეთი თითქმის ყველა მოსკოვის ქალაქის გაზეთებზე მეტი იბეჭდება და სალდება. ეს გაზეთი მშვენიერად ახასიათებს მოსკოვის მცხოვრებთა ზნეს, ჩვეულებას და ცხოვრებას. ავილოთ მაგალითებრ ერთი ნომერი ამ გაზეთისა გადავხედოთ. აი რას ვკითხულობთ: ბაჟშვის სხეული. „29 აგვისტოსს, ქრისტეს ეკლესიის პირდაპირ

ვოლხონკაზე მეფოვემ შენიშნა მიმავალი ძაღლი, რომელსაც პირით პატარა ბავშვის სხეული მიჰქონდა. სად იშოვა ეს პატარა ბავშვის სხეული ამ ძაღლმა არ იციან. წართმეული სხეული გაიგზავნა ტვერის პოლიციის სამლოცველოში... გამოძიება, ძაღლი კი გაიქცა... მეორე შემთხვევა. „ათ საათზე საღამოთ ნახეს კაცი დაგდებული უგრძობელად პატარა ბაღში სოკოლნიჩის ახლო. კაცი იყო პერანგის-სამარა უგრძობელად. წაიყვანეს საავადმყოფოში. იქ ექიმებმა მოიყვანეს გრძობაზე და აი რა სთქვა: „მე საღამოზე დაესვირნობდი ბაღში და ბოლოს დავჯექი სკამზე დასასვენებლად. ორი კაცი მომვარდა და დამარტყეს ქვა თავში და ფერღე. მე უგრძობლად შევიქენი, ჩემთვის მათ გაუხდიათ პალტო, ქუდი და შარვალი და წასულან“. ამითანა შემთხვევებით სავსეა ხალხმე გაზეთი!! ერთი ჩვენებური მოხუცებული სოფლის მოძღვარი ამტკიცებდა ამას წინეთ, რომ სარწმუნოება და კეთალ ზნეობა ნახევრობით არის დღეს დაცემული ძველ დროსთან შედარებითო. როცა კითხეს: რით ამტკიცებ ამასო, მან აი რა სთქვა: ძველ დროსთან შედარებით ტაბლები და ხორაგოულობა მრევლისაგან ნახევრობით დაკლებულია დღესო, წინანდელ დროის შემოსავლთან შედარებითო. ეხლა აღარც სათბილო აღარც ბეჭი და აღარც შუა ძვალი იციანო და დასალოცავათ თითო დოქი ღვინო აღარ არის მღვდლისთვისო. ამ მოძღვრის არ იყოს მოსკოვის ვაჭრები და სხვებიც სარწმუნოებას და ხალხის კეთილ-ზნეობას ზომენ გაყიდული ხატებრს რაოდენობით და ამ ვაჭრობისაგან აუარებელი ფულების შემოსავლით...

გარეგანი ნიშნები საკმარისი არ არის კაცის სარწმუნოების დასამტკიცებლად. ეკლესიის დანახვის დროს ჩვენ ურიატ-კი შევნიშნეთ რომ ხელებს იფართუნებდა გულზე. ისიც საზოგადო ჩვეულებას ასრულებდა!..

დიად, ერთსა და იმავე სმგანზე ხალხს სხვა-და სხვა შეხედულება აქვს. მაგრამ მრავალს შეხვდებით რუსეთში ისეთსაც, რომელთაც სახარების მცნება ჭეშმარიტად შეუთვისებიათ და ყოველ კაცს ეპყრობიან ჭეშმარიტი ქრისტიანული სიყვარულობით. მათთან საუბარი ძლიერ სასიამოვნო არის და დიდად ნუგეშობ მწუხარების დროს და იმედიც გეძლევა...

დკკ. დ. დამ—ქკ.

საბლალოჩინო წიგნთ-საცავ-სამკითხველოები

(ვუძღვნი ქუთაისის სამღვდლოებს)

სასულიერო ჟურნალი „სტრანნიკი“ ერთს საყურადღებო საგანს ეხება: „მცირე მოსაზრება სოფლის სამღვდლოების წიგნთ-საცავ-სამკითხველოებისა და „საბლალოჩინო წიგნთ-საცავ-სამკითხველოს საქმის შესახებ“.

ორი ავტორი ერთსა და იმავე საგანზე ლაპარაკობს. მეორე წერილი შედეგია პირველისა, ერთი მეორეს ხსნის, ერთი მეორეს ემოწმება.

წერაკითხვის მკოდნე და განათლებულ ადამიანისთვის რომ წიგნია საჭირო, ბევრი ლაპარაკი არ უნდაო, — ამბობს პირველ სტატიის ავტორი. წიგნთ-საცავ-სამკითხველოების საქმე ზარმაცად მიიზღავნება წინაო, თუმცა მაგალითები იმ წიგნთ-საცავ-სამკითხველოებისა, რომელთაც აარსებენ დაბალ ხალხისა და საზოგადოებისათვის ცხადად გვიმტკიცებს, რომ ამ საქმეს დიდი წარმატება მოეღოს: წიგნი იყოს, მკითხველი ყოველთვის იქნებაო.

უფრო ნელის ნაბიჯით მიდის თურმე ეს საქმე რუსეთის სამღვდლოებაში. ეს სამღვდლოება გამოაცხადებს სურვილს, თუ საეპარქიო მთავრობათვით მისცემს წინადადებას წიგნთ-საცავ სამკითხველოების დაარსების შესახებ, სულ ერთია, საქმეს არაფერი ჰშველის: ერთს ადგილას საკმარისად სთვლიან საეპარქიო წიგნთ-საცავ-სამკითხველოს და ადგილობრივ საეკლესიოს, მეორეში — სამაზროს, მესამეში — საბლალოჩინოს. სერიოზულად კი არც თვითონ სამღვდლოება ეკიდება საქმეს, არც საეპარქიო მთავრობა. ეს უკანასკნელები მოისმენენ წინააღმდეგ აზრს ან ბლალოჩინისას, ან სამღვდლოების კრების მხრივ დამშვიდდებიან, საქმე გათავებულად მიაჩნიათ.

ერთი მიზეზთაგანი, რომელნიც აგვიანებენ წიგნთ-საცავ-სამკითხველოების დაარსებას, იმალება თვით სამღვდლოებაში. ეს მიზეზია წიგნისადმი აპატია, ნამეტნავად სერიოზულ წიგნისადმი. ეს სწეულება (თუ ასე შეიძლება ვუწოდოთ) სამღვდლოებას ეპარება სემინარიებში. მეტი ნაწილი სემინარიების შეგირდებისა, განსაკუთრებით უკანასკნელ კლასებისა, ნაკლებად კითხულობენ წიგნებს, იმ წიგნებსაც კი, რომელთაც პირდაპირი დამოკიდე-

ბულგა აქვთ შესასწავლ წიგნებთან. ეს ფაქტია, რომელიც მტკიცდება აგრეთვე სემინარიელების აკადემიაში შესვლის დროს. თითქმის აკადემიის ყველა მომავალი სტუდენტი მიდის იმ ცოდნით, რომელიც მოთავსებულია სახელმძღვანელოებში. სახელმძღვანელოებს სიტყვა-სიტყვით იზებიან და უტყვევლია გონებაში ფურცლავს და სთვლის წიგნის გვერდებს. ესეთი უნუგემო მოვლენა იქიდან წარმოსდგება, რომ სემინარიის პროგრამა ვრცელია, დრო-კი ნაკლები და მასწავლებელი ჩქარობენ კურსის შესწავლას, არ კითხულობენ, რამდენი გაკვეთილი აქვთ მიცემული სხვა საგნებში, არ კითხულობენ, მოასწრებენ თუ არა მოწაფეები, და აძლევენ დასასწავლად 10—20 გვერდს.

ამის გამო მომეტებული ნაწილი შეგირდებისა იძენს აპათიას მეცნიერებისადმი და სიძულვილს, სიყვარულის მაგიერ. კურს დამთავრებული ახალგაზრდა ღვთის მეტყველი ისვრის გვერდზე იმ სახელმძღვანელოებს, რომელთაც თავი მოაბეზრეს ექვსის წლის განმავლობაში, და წინანდელ სულის შემხუთავ საგნებს თავს ანებებს. რაკი მღვდლობას მიიღებს, კურს დამთავრებული მთელს თავის ყურადღებას მიაპყრობს პრაქტიკულ მოქმედებას და, თუ დრო დარჩა, კითხულობს მხოლოდ გაზეთებს (თუ კი კითხულობს!). სერიოზულ წიგნზედ არც კი ჰფიქრობს. შემდეგ, როდესაც ჩაიყურყუმელავებს ცხოვრების მორევეში, იქნება იგრძნოს კიდევ წიგნის საჭიროება, მოინდომოს განახლება თავის ცოდნისა, მაგრამ... არა აქვს წიგნი... და საჭიროა საშუალება მის მოსაპოვებლად.

ზემო ნათქვამს ჩვენც ჩვენის მხრივ დაუმატებთ, რომ ჩვენი სემენარიები უარეს გარემოებაში არიან, ვინემ შიდა-რუსეთისა. ჩვენს სემენარიებში, სადაც საგნებს ასწავლიან რუსულ ენაზედ, პროგრამა-კი ისეთივეა, როგორც შიდა-რუსეთში, შეგირდებს უძნელდებათ სწავლა; აქ უფრო უჭირდებათ გაზეპირება, უფრო მეტად ილაღებიან, უფრო მეტი აპათია და სიძულვილი იბადება წიგნებისადმი, ვიდრე რუსეთში, სადაც სამშობლო ენაზე ასწავლიან საგნებს.—

მეორე მიზეზი, განაგრძობს ავტორი, რომელიც ხელს უშლის წიგნთ-საცავ სამკითხველოების გავრცელებას, არის სამღვდლოების კარჩაკეტილი ცხოვრება. ძალიან იშვიათ შემთხვევაში იკრიბება

სამღვდლოება ერთად ჩვენ, მოძღვარი, არ მიუძღვით წინ მრევლის ცხოვრებას, იშვიათად ვცდილობთ ჩავაყენოთ ცხოვრება კალაპოტში, არ შეგვიძლიან თავის დროზედ შევნიშნოთ რაიმე მოვლენა მთელის მრევლისა, ან თვითეულ ადამიანის ცხოვრებაში. საზოგადო მოქმედების გეგმის უქონლობას ის შედეგი მისდევს, რომ ერთი მოძღვარი მთელს თავის ძალღონეს ანდომებს ეკლესიის გამშვენიერებას, მეორე სკოლის საქმით არის გატაცებული, მესამე მოძღვრებას ეძაღება, სთხზავს ქადაგებას, მეოთხე მეურნეობას, მეხუთე მღვდლო-მოქმედებას—წირვა-ლოცვას მხნედ ეკიდება. ამ გვარად ყველა მოძღვართაგანს აუღია ერთი რომელიმე კერძო ცხოვრებისა და მით არის გატაცებული.

აპათია, განკერძოება, უსოლიდარობა სამღვდლოთა შორის დიდი დაბრკოლებაა წიგნთ-საცავ სამკითხველოების დაარსებისა. აქედან ის კი არ უნდა დავასკვნათ, რომ წიგნთ-საცავ სამკითხველონი საჭირონი არ არიან, რომ მათ მკითხველი არ ეყოლება, რომ მათი არსებობა საცოდობის ყოფა-ცხოვრება იქნება. პირ-იქით წიგნთ-საცავ სამკითხველოებმა უნდა მოსძონ ადნიშნულნი დაბრკოლებანი, უნდა აღძრან ცნობის მთქვარებას სამღვდლოებაში, გააცხადონ მათი მოქმედება.

იშვიათია იმისთანა სოფელი სადაც მარტო ოფიციალურ გამოცემას იწერენ; თითქმის ყველგან იწერენ ან გაზეთსა, ან ჟურნალს. მაშასადამე წიგნთ-საცავ-სამკითხველოების დასაარსებლად ნიადაგი მზათ არის, თუმცა შეიძლება ძალიან კარგათ არ იყოს განაოყიერებული.

რა გვარი წიგნ-საცავ-სამკითხველოები უფრო გამოადგება სამღვდლოებას, რომელი უფრო მეტს სარგებლობას მოუტანს, რომელი უფრო მოსახერხებელია: საეპარქიო, სამაზრო, თუ საბლაღოჩინო?

საეპარქიო წიგნთ-საცავ-სამკითხველოები ვერა-ფერს ვერ მისცემენ სოფლის სამღვდლოებას, ფოსტით წიგნების გაგზავნა-გამოგზავნა ხელის მომწერის ხარჯზედ, წიგნის საღირალის დატოვება დაუკარგავს კითხვის ხალისს ღარიბს სამღვდლოებას და მიყრუებული კუთხეები უწინდებურად უწიგნოდ დარჩებიან. საეპარქიო წიგნთ-საცავ-სამკითხველოები სარგებლობას მოუტანენ მარტო ქალაქელ სამღვდლოებას, ერის კაცთ, რომელნიც ეძებენ სასულიერო შინაარსის წიგნებს და იმათ, რომელნიც სპეციალურ კი საგნების შემუშავებას მისდევენ.

საეპარქიო წიგნთ-საცავ-სამკითხველოებზე მეტი მნიშვნელობა ექნება სამაზრო წიგნთ-საცავ-სამკითხველოებს, რადგან უფრო ახლო იქნებიან სამღვდლოებზედ, მაგრამ აქაც მრავალი დაბრკოლებაა: საჭიროა სახლი, გამგე რომელსაც ჯამაგირი უნდა ეძლიოს, სახლის გათბობ-განათება, მოსამსახურე; ნახევარი შემოსავლისა მოუნდება დასახელებულ საჭიროებათ და არა წიგნების შეძენას. ამას გარდა, ფოსტით ყველა მღვდელს არ შეუძლიან წიგნების მიღება, რადგან ფოსტა ყველგან არ არსებობს და ფოსტა პასუხის მგებელიც არ იქნება, თუ წიგნი დაიკარგა.

სხვა გვარ გარემოებაში იქნება საბლალოჩინო წიგნთ-საცავ-სამკითხველოები. უწინარეს ყოვლისა საბლალოჩინო წიგნთ-საცავ-სამკითხველო ისეთი დაწესებულება კი არ არის, რომელიც შორსა დგას მკითხველებზედ, სადაც კომიტეტი და მმართველი ჯამაგირს იღებენ; ეს დაწესებულება ახლოა ყველა წევართან. საბლალოჩინო ყველა წევრის ინტერესი მჭიდროდ არის შეკავშირებული წიგნთ-საცავ-სამკითხველოსთან. წიგნებს და ჟურნალებს კომიტეტი-კი არ ირჩევს გამოსაწერად, რომელიც, მოუცლელობისა გამო, იქნება არც-კი კითხულობს, ირჩევს ყველა წევრი, მთელი საბლალოჩინო. წელიწადში არა ერთხელ და ორჯერ მოხდება ხოლმე საბლალოჩინო კრება. ამ კრებაზედვე შეუძლიან გადასწყვიტოს სამღვდლოებამ, რომელი წიგნი და ჟურნალია მისთვის საჭირო. ესევე კრებანი გადასწყვეტენ, რა საშვალეებით იწერონ საჭირო წიგნ-ჟურნალები, რავდენიც უნდა მოუმატონ საშვალეება, ანუ დაუკლონ, არავის ნებართვას საჭიროებენ. სამღვდლოების ხელშია წიგნთ-საცავ-სამკითხველოების წარმატებაც და მათა შემცირებაც. საშუალების მხრით საბლალოჩინო წიგნთ-საცავ-სამკითხველოს დიდი უპირატესობა აქვს, ვიდრე არსებულ წესს, ე. ი. საეკლესიო წიგნთ-საცავებს. ეხლა ეკლესიები და მღვდლები ცალკე-ცალკე იწერენ წიგნ-ჟურნალებს, თითო კრებული ცალკე სარგებლობს გამონაწერით. ასე არ იქნება საქმე საბლალოჩინო წიგნთ-საცავ-სამკითხველოების არსებობის დროს. საჭირო არ იქნება ყველა ეკლესიამ, ყველა მღვდელმა, ყველა წიგნ-ჟურნალი გამოიწეროს; ერთი წიგნი, ერთი ჟურნალი ყველას ეყოფა. ეკლესიებს ხარჯი მოაკლდებათ, წიგნთ-საცავ-სამკითხველოს შეუძლიან გამოიწეროს

ყველა სასულიერო ჟურნალები შეიძინოს კლასიკური თხზულებანი საღვთისმეტყველო მეცნიერებისა და თან-და-თან, საშვალეების დაგვარად, შეივსოს ახალ ავტორების ნაწარმოებით. ახალი ავტორების არჩევაც არ გაუძნელდება სამღვდლოებებს: ყველა ჟურნალში იბოვება შინაარსი და კრიტიკული გარჩევა ახალი წიგნებისა, სამღვდლოებამ მარტო ის აირჩიოს, რაც მოეწონება. საბლალოჩინო კრებაზე ყველა მღვდელს შეუძლიან გამოსთქვას, რომელი წიგნი მიაჩნია საჭიროდ ან ღირსად გამოწერისა. ასე ამ გვარად, როდესაც ყველა წევრი ინტერესით მოეკიდება საქმეს, ყველასათვის საინტერესო და საყვარელ საქმედ გადაიქცევა საბლალოჩინო წიგნთ-საცავ-სამკითხველო.

უპირველეს ყოვლისა, თუ სუყველა არა, სახლი და მართველი მაინც მუქთი უნდა იყოს. მაგალითად, წიგნთ-საცავი შეიძლება მოთავსდეს ეკლესიაში—მის საკანდელაკოში (приница), ან რომელი-სამე მღვდლის სახლში, მმართველად უნდა იყოს კრებულის რომელიმე წევრი. ჩვენ დარწმუნებულნი ვართ, რომ ყველა საბლალოჩინოში მოიბოვება მღვდელი, დიაკონი, ან მეღავითნე, რომელიც თავის ნებით და სიყვარულით ემსახურება ამ საქმეს.

ამ გვარად საბლალოჩინო წიგნთ-საცავ-სამკითხველოს დიდი უპირატესობა აქვს საეპარქიო წიგნთ-საცავ-სამკითხველოებზედ და სამაზრო ხომ შესადარებელიც არ არის. არც ისე ძნელია საბლალოჩინო წიგნთ-საცავ-სამკითხველოს დაარსება. საჭიროა თანხმობით მოქმედება საეპარქიო მთავრობისა და სამღვდლოებისა, საჭიროა მხოლოდ მტკიცე სურვილი და შეგნება წიგნთ-საცავ-სამკითხველოს მნიშვნელობისა და სარგებლობისა.

მეორე წიგნში მოთავსებულ სტატიის ავტორს მოჰყავს ინგლისის მეცნიერის ჯონმერტელის შემდეგი აზრი: „თუ ოდესმე შესაძლო იქნება ვთხოვო ზეცასა იმისთანა ნიჭი, რომელიც გამამხნევებდა ცხოვრებაში გადამექცეოდა სიხარულის და ბედნიერების წყაროდ და ბოროტების ფარად, მთელს ჩემს სიცოცხლეში,—ვინც რა უნდა სთქვას, თუნდაც მთელმა ქვეყანამ შემეიკრას შუბლი,—მე ვითხოვდი წიგნის კითხვის ხალისს. მიეკით ადამიანს კითხვის ხალისი, საშვალეება მის დასაკმა-ოფილებელად და თქვენ იმას გააბედნიერებთ უეჭველად“. მართლაც და, ვინ არ იცის, რა გამაცოცხლებელი, გამამხნე-

ვებელი გავლენა აქვს მაშვრალ ადამიანზედ შესაფერ წიგნის ან ჟურნალის წაკითხვას...

თვით ცხოვრება გზავნის სამღვდელოებას წიგნისაკენ, რომელიც სასტიკად ჰკიცხავს ადამიანს, ცხოვრების მოვლენათა გარეშე მაყურებელად მდგომარეს.

ამ ზემო აღნიშნულ ავტორების განმარტებას საჭირო არ არის ჩვენის მხრივ დაუმატოთ რამე. ვისაც ყურნი ასხან სმენად ისმენენ.

ეს ორი წელიწადია, რაც ერთმა ნაწილმა ქუთაისის სამღვდელოებისამ (?) შეადგინა წესდება საბლალაოწინო წიგნთ-საცავ-სამკითხველოსი. ეს წესდება განხილულ იქნა ქუთაისის საბლალაოწინო კრებაზედ და წარდგენილ ყოვლად სამღვდლო იმერეთის ეპისკოპოსის ლეონიდისადმი. ყოვლად სამღვდლო დიდის თანაგრძნობით მიეგება და გრძნობით აღსავსე მოწონების რეზოლიუცია დააწერა წესდებას. მაგრამ ამ საქმის განხორციელებას დიდი მეცადინეობა უნდა.*

(„ივერია“)

მწარე ფიქრები.

პეტერბურგიდან.

3,800 ვერსის გავლა და იმდენი მანძილით დაშორება შენ სამშობლოზე, მართლაც ხუმბრობა არ არის! ვინ წარმოიდგენდა ამას წინეთ? დღეს-კი ამდენი მანძილის გავლა სულ ადვილი საქმეა! ხუთი ექვსი დღის მეტი დრო არ არის საჭირო. მაგრამ,

*) დიდი მსჯელობა და ბევრი ლაპარაკი არ არის საჭირო იმის დასამტკიცებლად, რომ სეპარაქიო და სამაზრო სამკითხველოზე კარგად მოწყობილი და საჭირო წიგნებით სავსე საბლალაოწინო სამკითხველო უფრო სასარგებლო იქნება. ამ სტატიის მთარგმ. ბრძანებს, რომ ყველაფერი კარგად წავა თუ ერთგულად და სიყვარულობით მოეკიდებიან ყველანი სამკითხველოს საქმესო. საქმეც ეს არის! მარტო სიტყვით არა გაკეთდება რა და საქმით კი ვისაგანაც ჩვენი სამღვდლოება ბევრს რამეს მოელოდა ჩვენი ესრეთ წოდებულის მაღალი სწავლის მიძღვრ სამღვდლოებისაგან დღემდის მარტო ლითონი სიტყვები ესმის და საქმით მათ არავისთვის არა დაუმტკიცებიათ რა. თუ საბლალაოწინო სამკითხველოები არ არის სამაზრო მაინც უნდა იყოს. თუ სამაზრო არ არის მაშინ სეპარაქიო მაინც უნდა იყოს. ჩვენი სამღვდლოების მდგომარეობა არც ერთი ხალხის სამღვდლოებასთან შესადარებელი არ არის, ჩვენ სულ სხვა მოფიქრება და სხვა გამჭრიახობა გვმართებს... რედ.

რომ დააკვირდები საქმეს, ხან-და ხან იტყვი: ნეტავი რკინის გზები არ იყოს და ასე ადვილად აქ მოსვლა არ შეიძლებოდესო. მოგეხსენებათ ჩვენი მდგომარეობის ვითარება. წინეთ განწესებული პირებისათვისაც და ადგილობრივ მცხოვრებთათვისაც ძნელი იყო პეტერბურღში წამოსვლა და ამიტომ მორიდებულად იყვნენ. ქალღმერთთ მოხსენებას ისე მაინც და-მაინც ვერ ბედავდენ, როცა თავის სარგებლობისათვის საქმის გახრას ლამობდენ. დღეს კი სულ სხვა არის. დღეს მოხსენებას და საჩივარს გამოგზავნის კაცი და თუ არ აუსრულებს მეექვსე დღეს ხლეწას გაადენს—მოვა და როგორც უნდა ისე წაიყვანს საქმეს. არავის ადგილობრივად აღარ ჰკითხვენ კარგად წავა საქმე თუ ავად... დიად, ერთის მხრით ძლიერ კარგია ასეთი გაადვილება მოგზაურობისა, მაგრამ მეორეს მხრით მაფნებელია. ასეა ყველაფერში, ყოველი გამოგონება ხალხის საბედნიეროდ უგულო კაცებისაგან მათდა საუბედუროდ იხმარებიან!.. ასეა კაცობრიობის ცხოვრება მოწყობილი...

ყველას ევატივება ეს, მაგრამ ჩვენ, ქრისტიანებს არ გვევატივება. ჩვენ ქრისტიანები ვალდებული ვართ ავასრულოთ ის მცნება მაცხოვრისა, რომლითაც უნდა ვირჩეოდეთ სხვა მორწმუნეთაგან. ეს მცნება არის სიყვარული მოყვისა, —სიყვარული სახარებისებური და არა უბრალო ხორციელებრივი. ზოგიერთ ჩვენგანს ძლიერ უყვარს დედა, მამა, ცოლი, შვილები, ძმები, ნათესავები, პატივისმცემლები და სრული დარწმუნებულია, რომ იგი ქეშმარტად ასრულებს ქრისტეს მცნებას და ქეშმარტად სახარებისამებრ იქცევა. მაგრამ ტყუელიად ატყუებს ყველას ვინც ასე ასრულებს სახარების მცნებას მოყვის სიყვარულის შესახებ!.. თავიანთების შეყვარება სრულებით არ არის ქრისტიანობრივი სიყვარული. ასეთი სიყვარული არა თუ მარტო ქრისტიანებს არამედ ყველა ურწმუნო ხალხსაც კი აქვს; ამისთანა სიყვარულს ცხოველებშიაც კი შენიშნავთ... ქრისტიანული სიყვარული არ არის იქ სადაც ერთი მეორესაგან იჩაგრება, სადაც ერთი ბატონობს და მეორე მსახურებს, სადაც ერთს ართმევენ და მეორეს აძლევენ, სადაც მლიქვნელობენ, ატყუებენ, ამპარტაუნობენ, დიდრაჯობენ და ბატონობენ; სიტყვით ამბობენ, საქმით სხვას მოქმედებენ; სიტყვით მამობას, მზრუნველობას და შებრალებას ჰპირდებიან და საქმით-კი არ ზოგავენ. იქ სადაც ასეთი დამოკიდებულება

სუფევს არ არის ქრისტიანული სიყვარული, სადაც ქრისტიანული სიყვარული არ არის იქ არც ღვთის წამება არის და სადაც ღვთის წამება არ არის რა კეთილს უნდა მოელოდეს კაცი!..

*
* *

სწორეთ გააჭირვეს საქმე ზოგიერთი გაზეთის რედაქციებმა გრაფ ტოლსტოიზედ წერით და მისი სურათებით. დღეს რუსეთში ყოველ ადგილას ხედავთ გრაფ ტოლსტოის სურათებს ახალ გამოცემებში. იგი ერთგან არის დახატული სტუდენტობის დროს, მეორეთ ოფიცრის ტანისამოსში, მესამედგან უბრალო ტანისამოსში. ერთი სიტყვით ათას ორას ნაირად არის დახატული: ცოლშიღში, სადილობის დროს, სეირნობის დროს, ჩაის სმის დროს, შვილებთან თამაშობის დროს, სათბობში თივის თიბვის დროს, მკის დროს, მიწის ხვნისა და ფარცხვის დროს, ბუხრის შენობის დროს, ცხენით, კარტით და ველოსიბედით მოგზაურობის დროს, ავთომოტობის დროს, წერისა და წიგნების კითხვის დროს. ერთი სიტყვით ყოველნაირად არის დახატული, აკლია მხოლოდ ერთად ერთი მდგომარეობის დახატვა როდესაც კაცი ბუნების მოთხოვნილებას ასრულებს. ზოგიერთები ისეა გატაცებული გრ. ტოლსტოით, რომ ამ სურათითაც დიდად ისიამოვნებდა, მაგრამ, მათდა სამწუხაროდ, გრაფს არ უნებებია ამ სახით გადახატვა...

ყველა მხატრობა, სჩანს სურათებიდან, თვით გრაფის ნებით არიან გადაღებულნი და ამიტომ ეს დიდი გამოჩენილი კაცი და შესანიშნავი მწერალი რაღაცა მდაბლდება ამ სურათების გადათვალისწინების შემდეგ. სულ სხვა იქნებოდა, რომ მისდა უნებურად სხვას გადაეხატა, მაგრამ ეს მხატრობიდან სრულებით არა სჩანს. ამისათვის ამ დიდ მწერალზე თქვენში იბადება რაღაცა მედიდურობის სურვილი, რომელიც არ შეფერის იმისთანა მწერალს, როგორიც არის გრაფ ტოლსტოი. მაგალითებრ გრაფს დაუხატავს თავი როცა იგი მიწას ხნავს და იმ ტანისამოსში როგორიც აქვთ მხენელებს, ან როცა თივას თიბავს ცელით ხელში. ამით ვითომ გრ. ამტკიცებს, რომ იგი ისეთივე მუშა არის როგორც სხვა გლეხები და მართლა მოსწონთ ზოგიერთებს, რომ გრაფი მუშაობას კადრულობს და ის კი არაფერ იცის, რომ გრაფი მართლა კი არ მუშაობდა, არამედ დროს გასატარებლად და სიამოვნებისათვის მოკიდა ხელი

სახენავს და შეიძლება კიდევ გაყვა და ორიოდ კვალი გაიტანა. აიღეთ, მაგალითად, გრაფისაგან ბუხრის კეთება ვიღაცა დედაკაცის სახლში და ისიც იმ დროს როცა მასთან რამდენიმე პირები უნდა მისულიყო. შინ დაიბარა: „თუ მოვიდეს ვინმე უთხარით, მე ამა და ამა დედაკაცის სახლში ვიქნები და იქ მნახონ“... როცა ეს პირები მოვიდნენ და გრაფი ნახეს, ხელებ გასვრილი ტალახიანი აგურით, გაუკვირდათ. გრაფმაც ზოლიში მოითხოვა, რომ ხელები აქვს გასვრილი და ამისთვის ვერ ჩამოართმევს ხელს. ამისთანა საქციელი განა შეეფერება დიდ ბუნების კაცს და დიდ მწერალს? სრულებით არა და მართალი რომ სთქვას კაცმა, გრაფი ამისთანა საქციელით თავს იმდაბლებს იმ საზოგადოების თვალში რომელიც ყველაფერს საღის გონებით და კჳკუიანურად უყურებს. ისინი კი ვინც კჳკუაზე შეშლილან გრაფისთვის, რაც გინდათ უთხრათ, არაფერს უურადლებას არ აქცევენ. ჩვენ შეგვხვედრია ლაპარაკი ამისთანა პირებთან გრაფ. ტოლსტოის მიმართულებასზე და სწავლაზე, რომელთაც ერთი სიტყვაც არა წაუკითხავსთ რა მისი ნაწერებისაგან, მაგრამ მაინც გაიძახიან: ის რასაც სწერს სულ მართალია და იმისთანა მწერალი არც ყოფილა და არც იქნება! მოდი და ელაპარაკეთ თქვენ ამისთანა დამთხვეულებს!.. რას შეაგონებთ!.. ამისთანა პირებთან დავობამ მამაგონა ერთი შემთხვევა მღვდლობის სამსახურიდან. მოვიდა ერთი კაცი ჩემთან სააღსარებოთ. მოვამზადე და როცა ლოცვა გავათავე მივეცი ჩვეულებრივი კითხვები. აღმსარებელმა დაიჩოქა, ერთი თითი დაადვა ჯვარზე და რაც კითხვა მივეცი ყველაფერზე მომიგებდა **НЕ БЕЗЪ ТЯГО, СЯТЮШКА** (არც უიმისობაა, მამაო). ცოდვებიც დაუხსანეღე და ვკითხე, ყველაზე მეუბნებოდა: „არც უიმისობა, ე. ი., ეგ ცოდვაც ჩამიდენიაო“. გავშტერდი. მერე უთხარი: შენ ღირსი არა ხარ ზიარებისამეთქი და ამაზედაც მომიგო: „არც უიმისობაა, ეგეც ჩავიდინეო“. ბოლოს უთხარი ადექით ზეზედ მეთქი, და ამაზედაც მომიგო: «არც უიმისობაო, ეგეც ჩავიდინეო». მაშინ მივხდი მის მდგომარეობას და ხელი მოვკიდე და ავაყენე ზეზე. გამოველაპარაკე სხვა რიგათ. შევიცყვე, რომ იმას აღსარების თქმა არ სკოდნოდა. ბოლოს განუმარტე ყველაფერი და მხოლოდ მაშინ შეიგნო თუ რა არის აღსარება. ამ კაცის არ იყოს სწორეთ ამ ნაირად იქცევიან

დღეს მრავალნი მოდავენი გრაფ ტოლსტოიზე, რომელთაც ერთი სტრიქონი მისი ნაწერების არ წაუკითხავთ; შეიძლება წაეკითხოს, მაგრამ სრულებით წაკითხულის არა გაეგებოდეს-რა. ამ დამთხვეულების ჩაგონებას და გამოთხიზლებას დიდი დრო დასჭირდება და დიდი მეცადინეობაც არის საჭირო შეგნებული საზოგადოებისა და სამღვდელოებისაგან.

*
* *

მოსკოვის ბაზარში ხშირად დააქვთ სხვა-დასხვა პატარა წიგნაკები გასასყიდლად. წიგნაკებში, მართლა, არიან ზოგიერთი გვარიანი შინაარსისა მდებარე ხალხთა ქუჩის დამრიგებელი, მაგრამ არც ერთი ისე არ იყიდება როგორც გრ. ტოლსტოის წიგნაკი „სიყვარული“-ს სათაურით. ეს წიგნაკი, წარმოდგინეთ, შესდგება თვრამეტი გვერდისაგან, უბრალო ქაღალდზე და ღირს 25 კ. ამ წიგნაკში განმარტებულია თუ რა არის სიყვარული და ჩამოთვლილია რამდენ ნაირია სიყვარული. არის სიყვარული ცხოველური გამოწვეული სარგებლობისაგან. მაგრამ ეს ნამდვილი, ქეშმარიტი სიყვარული არ არისო. მაგალითებრ, კაცს უყვარს მამა, დედა, ცოლი, შვილი, ნათესაობა, ნაცნობები და მოყვასებიო, მაგრამ ეს ქეშმარიტი სიყვარული არ არისო. ცოლს თუ უყვარს ქმარი მისთვის, რომ ინახავს მას და კარგად აცხოვრებსო ეს ქეშმარიტი სიყვარული არ არისო. ქეშმარიტი და ნამდვილი სიყვარული ის არის როდესაც კაცი სხვიდან კი არ ელის დახმარებას რე სარგებლობას თვითონ თავის სიცოცხლეს სწირავსო. მაგალითებრ, დედა თავისი სხეულით ზრდის შვილსო და ამნაირად თავის სიცოცხლეს სწირავსო და იმ დედას, რომელიც თავისი ტანით ზრდის შვილს ნამდვილად უყვარს იგიო. ეხლანდელი დროის ხალხში ქეშმარიტი სიყვარული აღარ არისო, სიყვარულის მნიშვნელობა დამახინჯებულიაო. მხოლოდ მას შეუძლია სთქვას ნამდვილი სიყვარულობა მაქვსო ვინც თავის სიცოცხლეს სწირავს მოყვასისათვისო, ვინც აშკარად ხედავს, რომ სიცოცხლე აკლდება საზოგადოების სასარგებლო საქმეზე, მაგრამ თავის სიცოცხლეს არ ზოგავსო. აი მხოლოდ ამისთანაებს შეუძლია სთქვას, რომ აქვს ქეშმარიტი სიყვარული და ისინი კი ვინც სხვისი კეთილით და სხვისი სიცოცხლით სარგებლობენ და დღეგრძელობენო, იმათ არა აქვთ ქრისტიანული სიყვარულიო.

ვისაც სახარების არა წაუკითხავს-რა სიყვარულზე, რასაკვირველია, მოეწონება როცა წაკითხავს ტოლსტოის განმარტებას სიყვარულზე. მაგრამ ჩვენ გვაკვირვებს ამ შემთხვევაში ხალხის უმეცრება და გრ. ტოლსტოის საქციელი. მეოცე საუკუნეა აგერ მას აქვთ რაც იესო ქრისტესაგან განიმარტა სიყვარული, ისე ცხადათ, ისე გასაგებად, ყველასათვის, რომ ერთ სიტყვას ვერ მიუმატებს მას ვინც უნდა იყოს. წაკითხეთ მოციქულების განმარტება სიყვარულზე, წაკითხეთ მაცხოვრის სიტყვა სიყვარულზე და თქვენ დაწმუნდებით, რომ მას ერთ იოტის ოდენას ვერას დასძენს გრაფ ტოლსტოი. რატომ არ იხსენიებს გრ. ტოლსტოი საღმრთო-წერილის განმარტებას სიყვარულზე? არ იხსენებს მიტომ, რომ ის ფასი აღარ ექნება მას მის ბრმად თაყვანისმცემლების თვალში. თვრამეტ გვერდიანი წიგნაკები კაპეიკად რე ორ კაპეიკად იყიდებიან. გრ. ტოლსტოის ეს წიგნაკი კი 25 კ. იყიდება. თუ გრ. ტოლსტოი იმ აზრის არის რომ საზოგადოებას მიაწოდოს გონების გასანათლებლად წიგნები რა ამბავია ამისთანა პატარა წიგნისათვის 25 კაპ.? ვიცი ამაზე მისი ბრმად-თაყვანისმცემლები გვეტყვიან: ფასის დადება მისი საქმე არ არის, ვინც ყიდულობს მის ნაწერებს ეს მათი საქმეაო. კარგი, მაგრამ თვითონ რატომ ყიდის ასე ძვირად თავის ნაწერებს? ქურნალის „ნივა“ს რედაქციამ ამას წინედ იყ-და ტოლსტოისაგან დაწერილი ანდაზათ სტატია „სამნი ჩვენ ვართ, სამნი თქვენ ხართ შეგვიწყალეთ ჩვენ“. (трое васъ, трое насъ помилуй насъ). წარმოდგინეთ ამ მოთხრობით გრაფ ტოლსტოიმ გაატარა ის აზრი, რომ არავითარი სწავლება საჭირო არ არის. უსწავლებლათაც ხალხი მშვენიერად იცხოვრებსო. დიად, მშვენიერად სცხოვრებენ ველური ხალხები! მაართალია ბევრს ადგილას, ბრუნდე სწავლა-აღზრდით ამახიჯებენ ზოგიერთებს, მაგრამ ამისთვის არავის არ შეუძლია ისა სთქვას რომ ადამიანები როგორც ცხოველები ისე სცხოვრობდნენ და სწავლა უარ ჰყონ. რას ჩადიან ზოგიერთები მათობი სასმელების წყალობით და ღვინით? მაგრამ ამის გულისათვის მთლად ვენახები რომ გააქრონ მთვრალობის მოსასპობად რა ჰქუა იქნება! ძლიერ ახირებულ ხასიათს იჩენს გრ. ტოლსტოი ამ ბოლო დროს. თავის თავს იხატავს მიწის მუშაკად მთიბავდ, და ამბობს რომ, სრულებით არა აქვს რა მას. კაცისთვის, ამბობდა წინედ

ბევრი მაინც არა არის-რა საჭიროვო, სულ სამი ალაბი მიწა არის საჭიროვო. მე რაც მაქვს ის ჩემი ცოლ-შვილის არისო და არაფერი მე აღარ მეკუთვნისო, მე ისინი მარჩენენ და ისინი მივლიან თითქმის სამოწყალოდო! საზოგადოებაში სასირცხოდ არის მიჩნეული ვაკოტრების დროს ყოველივე ქონების გადაცემა ცოლზე და ზოგიერთებს თურმე სასახელოდ მიაჩნიათ!..

სოფლის ხუცესა.

ოკიოდე სიტყვა ჭუთაისის სემინარიის სახლის აშენების შესახებ.

ჩვენმა მკითხველებმა იციან თუ რამდენი ლაპარაკი და წერა იყო ჭუთაისის სასულიერო სახლის ასაშენებლად ადგილის გამორჩევაზე. ზოგიერთებმა საფიჩხიის ადგილი მეტის-მეტად მოიწონეს. ჩვენ ყოველთვის წინააღმდეგი ვიყავით ამ ადგილისა, რადგან უფარგისად ვსცნობდით მას სემინარიის სახლის ასაშენებლად. ზოგიერთ პირებს ძლიერ მოსწონდათ ეს ადგილი, რადგან წყალწითელა ახლოს იყო და საღამოობით ტანის ბანაობა და დროების გატარება შეიძლებოდა მოსწავლეთათვის და სხვა რამოდენი წარმოდგენა ჰქონდათ კიდევ ვინ მოსთვლის. ამ ორი-სამი პირების სურვილმა გადასძლია და გააბათილა ყოველი გონიერი მსჯელობა ადგილის გამორჩევის შესახებ. მოშორდნენ სულ ჭუთაისის ეს პირები. სხვა პირების შეხედულებით დღეს საფიჩხიის ადგილი ვუარგისი შეიქმნა და სემინარიისთვის სხვაგან ეძებენ ადგილს. მონახეს კიდევ, მაგრამ ოც-და-ათი ათასი მანეთია საჭირო მის მოსაპოვებლად!..

განსვენებულ გაბრიელს წინადადება მიეცა, რომ სემინარიის სახლის გეგმა შეედგენინებინა ხუროთ-მოძღვრისათვის და წარედგინა სინოდისათვის. უ-დ სამღვდლო უარს იყო ამაზე და ითხოვდა, რომ თვით სინოდს იქვე მიენდო სემინარიის სახლის გეგმის შედგენა, რადგან მოსალოდნელი იყო ჭუთაისში შედგენილი გეგმა დაეწუნებიათ. მოითხოვეს, რომ უთუოდ აქ შეედგინათ. შეადგენინეს ხუროთ-მოძღვარს სახაროვს, რომეფსაც ქირად მისცეს 1,000წმ. წარადგინეს გეგმა, მაგრამ პეტერბურღში დაიწუნეს

და დღეს სინოდის ხუროთ-მოძღვარს პავლოვსკის აქვს მინდობილი სულ ახალი გეგმის შედგენა. ხუროთ მოძღვარი დღეს გაჩერებულია, რადგან ადგილის ყიდვის საქმე არ გათავებულა. და როდეს გათავდება ადგილის ყიდვა ჯერეთ არავინ არ იცის. ასე ტყუვილად დაიღუპა ათასი მანეთი.

რა კარგი იყო, რომ ჩვენი მოსაზრება და რჩევა მიეღოთ ადგილის გამორჩევის შესახებ!.. მაშინ მშვენიერ ადგილზე ქალაქი აძლევდა სემინარიის სახლის ასაშენებლად ადგილს, იმ ადგილის ახლო, სადაც დღეს ყიდულობენ საღორიის დაჩაზე. დღეს ქალაქს შეუძლია ცოტა დაშორებით მისცეს ადგილი. წინეთ შენაძლევია ადგილების მიცემა-კი აღარ შეუძლია, რადგან საიჯაროდ აქვს გაცემული და უკვე დაესახლენ კიდევ ბევრნი. დიად, წყალწითელას მდინარის პირის მინდვრებმა ჩაშალა კეთილი საქმე, დაუკარგა მშვენიერი ქალაქის ადგილები რომელიც ქალაქს მუქთად შეედლო დაეთმო სემინარიისთვის. ასე ჩაიშლება ყოველი კეთილი საქმე, როდესაც საქმეში ჩაერევიან ისეთი პირები, რომელნიც დღეს აქ არიან და ხვალ სად იქნებიან არც თვითონ იციან, ან და როდესაც საქმეს თაობენ ისეთი პირები, რომელთაც გული არ შესტივიათ ხაზინის ფულზე.

მადლობა ღმერთს, რომ სემინარიისათვის უხერხულ ადგილზე ნაყიდ ალაგს ფასი არ დაკლებია! თუ ფასი დამცირებულიყო ამ ადგილის მაშინ, რასაკვირველია, დიდად სამწუხარო იქნებოდა. დღეს, როგოც ამბობენ, ბევრად მეტი ფულები შეუძლიათ აიღონ ამ ნაყიდი ადგილიდან მაგრამ 30,000 მანეთის მოთხოვნა მარტო ადგილის სასყიდლად სინოდისაგან შეუძლებლად მიგვაჩნია. ჩვენის აზრით, პატარა რომ გამოიწიონ საღორიას „დაჩაზე“ მუქთად შეიძლება დაუთმოს ქალაქმა ორი-სამი „დესეტინა“ მიწა...

დეკ. დ. ღამბაშიძე.

მოხსენება ჭართულ მწერლოააზე ბერლინის აკადემიაში.

„ბერლინერ ტაგებლატ“-ში დაბეჭდილია ბერლინის აკადემიის ანგარიში, რომელშიაც გამოჩენილ პროფესორის ჰარნაკის მოხსენება აღნიშნავს, რომ სამეცნიერო კვლევა-ძიებას უჩნდება ახალი საგანო.

ეს საგანი არის ძველი ქართული და სომხური მწერლობა, რომელიც გერმანიის ძველი კულტურის კვლევისათვის ისე შეკავშირებულია, როგორც მონათესავე ხალხების კულტურის ნაწარმოები.

ჰარნაკმა მოიხსენა პეტერბურგის უნივერსიტეტის პროფესორ მარის ანგარიში, იმისი და პრივატ-დოცენტის ჯავახიშვილის მოგზაურობა სინას მთაზე და იერუსალიმს. ბ. ნ. მარის ანგარიშიდან სჩანს, რომ ძველ საეკლესიო მწერლობიდან დაშთენილა ქართულ ენაზე ფრიალ შესანიშნავი წიგნი პირველ ქრისტიანთა მამათ ცხოვრებიდან, რომელიც შესანიშნავი ერთად-ერთი წიგნია პატრისტიკის მწერლობაში. ზოგი მათგანი ბატონ მარს გამოუცია დედნად ქართულ ენაზე რუსულის თარგმნით.

ამ ჟამად ბატონი ბონვეტი (Bonvetsch) შესდგომია იპოლიტის ნაწერების გამოცემას, რომელიც დარჩენილია ქართულ ენაზე. ბერლინის აკადემიის კომისიამ მიანდო მღვდელს კარბელაშვილს რუსულად გადათარგმნა; აქედან ბატონი ბონვეტი გადასთარგმნის გერმანულად.

ჰარნაკი დაასკვნის: მარის გამოკვლევა ცხადად გვაჩვენებს, რომ ქართველობა ეკუთვნის დიდ ბერძენ-ქრისტიან ხალხების ოჯახსა.

ბოლოს ჰარნაკი მოუწოდებს ახალგაზდა მეცნიერებს და ჰკითხულობს: მოიპოვებიან თუ არა გერმანიის მეცნიერებში მოხალისენი, რომ შეისწავლონ ენა, ლიტერატურა და ისტორია ამ ხალხისა, რომელიც ძველის კულტურით ჩვენთან მონათესავეა, და გაგვაცნონ იმათ მიერ შენახული საუნჯეო. ამ გვარად, დასძენს ჰარნაკი, გერმანიის აკადემიას უჩინდება ახალი საგანი სამეცნიერო კვლევა-ძიებისათვის.* (ცნ. ფურ.“).

საიდგან წარმოსდგება სოფლის ეკლესიების უვარგისობა?

(რუსულით).

სამწუხროდ ხშირად გვესმის ხოლმე სოფლის ტაძრის არა სასურველი ყოფა-მდგომარეობა, რომლის ბრალს ადებენ სამღვდელოებსა. მაგრამ ეს

*) ძლიერ სასიამოვნო იქნება თუ დროით ასრულდა განზრახული გამოკვლევა თორემ ბევრი რამ ჩვენში ცოტახნის შემდეგ აღმოიფხვრება და წაიშლება სრულებით.

რედ.

მძიმე და აუტანელი საყვედურია და სხვა არაფერი. ამის მიზეზი სულ სხვაა. ეკლესიების აღშენების დროს უურად-ღება არ არის ხშირად მიტყეული ზოგიერთს წვრილმანებზე, რომელნიც ცალ-კერძო შეხედულებით იმდენი ღირს შესანიშნავი თითქო არ არიანო, მათზედ კი არის დამოკიდებული საქმე. აი ამ წვრილმანებზე გვინდა ჩვენ ვსთქვათ რამოდენიმე სიტყვა.

შეადგენენ ეკლესიების გეგმათა ატლასებსა, რომელნიც წინ-და-წინ განიხილვებიან კონსისტორის მიერ, ეპარქიალურ ხუროთ-მოძღვრისაგან, ადგილობრივ მსჯელობას იქონიებენ და სხ. ყველაფერი კეთილი და პატიოსანი, მაგრამ ეს კიდეც არ კმარა საქმისთვის. წამ-და-უწუმ გვესმის: ახალი ეკლესია გარღვა, შეღვსილი კირი ჩამოცვინდა, კანკელის მოოქრული გახუნდა და ზოგან ხატებიც გაფუჭდნო. იწყებენ ხელ-მეორედ ახალი ფულების ამკრებნი მოგზაურობას რუსეთის არე-მარეში, ქალაქიდან ქალაქში, უსიამოვნებას უსიამოვნება მოსდევს მღვდლისათვის... საიდან წარმოსდგება ეს? განა მარტო მღვდლის თვალ-ყურის დაუფდებლობისა და ოსტატის საქმეზედ გულ-გრილობის გამოჩენის გამოა? არა, ამაში ამშენებლებს არაფერი ბრალი არ მიუძღვისთ. ეს იქილამ წარმოსდგება, რომ ეკლესიების აღშენების დროს ნაკლებს უურადღებას აქცევენ იმ ადგილის გეოგრაფიულს მდებარეობას, სადაც ეკლესიის აგებაა განზრახული. ტაძარს აშენებენ ჩქარის მდინარის უმახლობელეს ნაპირზე. სამრეკლო იმის სიმაღლეა გეგონება თავი ცაში აქვს მიბჯენილიო. მართლაც კარგი სანახავია. ერთიც ვნახოთ ცა ღრუბლით შეიმოსა, იელვა იქეჭა, გავარდა მეხი და ეკლესიას გარშემო ალი შემოერთყა სავალალოდ მოძღვრისა და ღარიბ-ღატაკი მრევლისა... ავიღოთ მეორე სოფელი. მიდიხაროთ იქა და ეკლესიას ვერსადა ჰხედავთ: თითქო სახლებში იმალებაო. დილით სახლების ბოლით გამურული ეკლესია, ისიც დაბალი შავად ღ ბნელად გამოიყურება. მართალია მდიდარს აღმაშენებებს სურდა თავის სოფელში გამოეჭიმა პეტერბურგის „ზნამენის“ ეკლესიის მინაგვარი და მანებლობას თუ ნახვიდა ამისგან ის კი აღარ ეგონა. ხუთი-ექვსი წლის შემდეგ ამ ეკლესიის ნანგრევს-და ხედავთ. აბა ზოგან გეგმაზე არ იყოს მიმდგარი საქმე, კარვად იქნებოდა მაშინ. თავი და თავი საქმეა ეკლესიების აგების დროს მიექცეს უურად-ღება გეო-

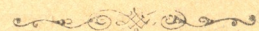
გრაფიულს პირობებსა: რამდენადაა დაცილებული ესა თუ ის ადგილი ზღვის ფსკერიდამ, ახლოა თუ არა მდინარეზე, ნიადაგი როგორია, იმის ზემოთ რამდენით შორავს ქაობები, ტყე ახლოს არის? დაბალი ეკლესიები სჯობია ბიზანტიის გეგმაზედ მაღალს ადგილებში. მაშინ ის არც სახლებში მიიმალება და არც მეხი დაამსხვრევდა; მაღალი ეკლესიები-კი უნდა შენდებოდეს დაბალს ადგილებში. ქვით-კირის შენობანი არც თუ ისე გამოსადეგი არიან ჩრდილოეთ ზღვების ახლო მდებარე ადგილებში და იქ, სადაც ნესტიანი ქარი იცის. ქვითკირის ეკლესია ნესტიანს ადგილებში ობს იწენს: ამის გამოა რომ ფუჭდება შესამოსი ნივთები და ხატები; რაც უნდა ატფუნონ ისინი მაინც არა გამოვა-რა.

რუსეთის ეკლესიები შენდებიან ჩამოთხოვილი ფულით, შემოწირულებით. სოფლის სასამართლოები, პურის ბეღლები და შკოლები შენდებიან საზოგადოების ფულით. მაგრამ ეკლესიები-კი უეჭველად ჩამოთხოვილი ფულებით შენდებიან. კაცმა რომ სიმართლე სთქვას როგორც ზემოდ მოყვანილი შენობებია საზოგადო ისე ეკლესიებიცა. როგორც პირველს შემთხვევაში უშემწევით გამოვდივართ ისე რომ ეკლესიის საქმე იყოს დამდგარი, სწორეთ სასურველი იქნებოდა. ფულების ამკრებლებზე ბევრს სწერენ და ამისათვის ჩვენ აქ აღარ ვავიშვარებთ ერთსა და იგივეს. ყველაზედ კარგი იქნებოდა თუ ავიცილებდით თავიდან მისთანა მოვლენას, როგორიც არის შემწეობის გამოთხოვა. შემოწირული ფულით აი როგორ შენდება ეკლესიები! ხანგძლივის სიარულის შემდეგ ამკრებნი 4—5 ათასს მანეთს რომ თავს შეუყრიან, იწყებენ ამ თანხით ეკლესიების შენობას, ააშენებენ თუ არა გვარიანა ეკლესიას, რამოდენიმე წლის შემდეგ, ეკლესია იგი მრევლის სიმცირისა გამო ეცემა. საკუთარის საშუალებიდან რომ შენდებოდენ ჩვენი ეკლესიები, ხაზინის ტყის შემწეობით, მაშინ ეკლესიაც კარგი იქნებოდა და მისი მუდმივი არსებობისათვისაც გვექნებოდა საშუალება. აბა რას მოასწავებს დიდი ბრწყინვალეობა და სიძვირფასე ეკლესიისა—ღვთის ვედრება ხომ პატარა ეკლესიაშიც შეიძლება: იქიდანაც კარგად ისმენს ის მორწმუნე ერის მხურვალე ლოცვას. ამისათვის ძრიელ სასურველი იქნებოდა, რომ მრევლი თვისის საკუთარის საფასით ააგებდენ ეკლესიას, როგორც ამას ჩადიან საქართველოში. კონდაკების

მიცემა უფრო გაძნელებული უნდა ყოფილიყო, მხოლოდ მაშინ უნდა გაიცეს ეს წიგნები, როდესაც ერთი ცნობილი თანხაა მოსაპოვებელი. ამგვარად აშენებული ეკლესია თვისს შესანახადაც ცოტა შრომას მოითხოვდა და მოძღვარსაც უსიამოვნება აცოლდებოდა. აშენებენ კიდევ ეკლესიებს ზოგიერთნი ფილანტროპნი. აქაც ხშირად ისეა დაყენებული საქმე, რომ მღვდელს მძიმე ტვირთად უხდება ხოლმე ის. ჩვეულებრივ რომელიმე ქველ-მომქმედი აშენებს ეკლესიას და ყველაფერში შემდეგ მისი სურვილი უნდა ასრულდეს. ქველ-მომქმედი კი ირჯება თვისის გემოსა და საშუალების მიხედვით. მრევლი სრულებითაც არა ჰყავს სახეში მას. ძრიელ დიდი იქნება, რომ მერე უზრუნველ-საყოფელად—ისიც იშვიათად—დაუნიშნოს მან ათასი მანეთი. მოათავეებს თუ არა იგი ეკლესიას, დიდის ამბით აკურთხებიანებს, გაუკეთებს სალაროს და მოუბოებს ნივთებს. გავა რამოდენიმე წელი: ვნახოთ ყველაფერი გაცვდა, საშუალება არ არის ახალის შექმნისთვის. ამისთანა შემთხვევაში ცხოვრება გამოიწვევს ხოლმე ახალს მოთხოვნილობებს: უნდა განისაზღვროს სისწორით როგორც ეკლესიის აღმაშენებლის უფლებანი ო მოვალეობანი, ისე კრებულისა ო მრევლისა. ამავე დროს ნამდვილად უნდა აღინიშნოს ნამდვილი ჯამი: რამდენი მოუწოდებოდა ქველ მომქმედს აშენებული ეკლესიის შესანახად. უნდა შეეკრან პირობით მას: თუ ვისმეს ჭსურს თვისს გეგმაზედ ეკლესიის აგება ამის საჭირო თანხაც უნდა დაუდოს მას (ამოდენი-და-ამოდენი) შენობისა, სალაროსი, ნივთებისა და კანდელისათვის განსაზღვრული თანხა უნდა იყოს გადადებული.

ასე თუ დავაყენებთ საეკლესიო სააღმაშენებლო საქმეს ბევრს უსწორ-მასწორობას ადგილი აღარ ექნებოდა მაშინ იქა ო მრავალი უსიამოვნები, ფიქრნი, მწუხარებანი და ცრემლნიც ასცილებოდენ თავიდან ჩვენს მრავალს წამებულს სოფლის სამღვდლოებას.

მლ. კ. ანთაძე.

**ვლადიკავკაზის ეპისკოპოსის ვლადიმირის
10 წლის იუბილე.**

წელს შესრულდა ათი წელიწადი, რაც კავკაზის ეპისკოპოსმა ვლადიმირმა ეპისკოპოსობის ხარისხი მიიღო. 10 წლის იუბილე ილღესასწაულეს 15 სექტემბერს. ამ ღღესასწაულმა მოიზიდა მთელის ეპარქიის წარმომადგენელი, ადგილობრივ ადმინისტრაციის წარმომადგენელი, სასწავლებელთა უფროსნი, სახალხო სკოლების დირექტორი, ქალაქის მოურავი, კერძო სასწავლებელთა გამგებელი და სხვანი. წირვა შესრულა არღონის სემინარიის რექტორმა არხიმანდრიტმა ნიკოდიმემ დეკანოზს თანამწირველობით. წირვის შემდეგ იუბილიარმა თვითონ შესრულა სამადლობელო პარაკლისი მთელის სამღვდელოების თანადასწრებით. პარაკლისის შემდეგ ეპისკოპოსი საეპარქიო სასწავლებელში გაემგზავრა, სადაც საუზმე იყო გამზადებული. შემდეგ მიართვეს ადრესები და მილოცვები. პეტერბურგის მიტროპოლიტისაგან მოვიდა მისალოცავი დეპეშა; მთელმა ეპარქიის სამღვდელოებამ მიუძღვნა ძვირფასი პანაგია; კავკაზის სამღვდელოებამ ადრესი; ოსების სამღვდელოებამ მიართვა აგრეთვე ადრესი; არღონის სემინარიის რექტორმა ადრესი; ადგილობრივ ბერძენთა საზოგადოებამ ადრესი; ქართველმა საზოგადოებამ მშვენიერი ძვირფასი ქარვის კრიალოსანი და სხვა. სიტყვით მიმმართეს: ოლქის უფროსმა, იმისმა თანაშემწემ, ქალაქის მოურავმა და სხვ. ეპისკოპოსმა ყველას მადლობა გადაუხადა და დალოცა.

გამოცანა.

დიდებულთაგან კლასიკადის
მას მიეღტვის უგულს სული,
არას შურვენ ძაღს და ღმრეს
შეიძინონ ბღამად

წარხინებულთ ზირესთ შირის
როს ატუღება ბრძოლას რთული,
მასინ იმათ სახეში აქესთ
შეიძინონ ბღამად

სამსახურით დიდკაცობა
რამ მიიღონ, იქმენ სრული—

მისთვის უნდათ, რამ იმითი
მოხვეჭონ ბღამად

თუგინდ ზირი, უმეტრული,
კინდღა ბრძენი ჩინებული,
ვარს არა ჭეფეს შეიძინონ,
მოიპოვონ ბღამად

უგულას უნდა, უგულას ნატრებს—
კლას, კარგი, დიდებული,
არც ვინ არის რამ კმა ეუფონ
რახომ ქინდეს ბღამად

სიტყვით უგულას იგი უნდა,
მისი არის მოუვარული;
კანურხეგულად ტომ-სქესების
უგულას უნდა ბღამად

კარგიც ძალ-უძს და ცუდიცა,
ხამს მომხმარე ბრძენი, სრული,
თორემ უმკვანს ბეგრს ჩაიდენს
ვის უზურეის ბღამად

ვის ღვთის სათნოდ, მოუგის სარგოდ
აქეს ნაზავნი შეწირული,—
მსოღოდ იმას მოუმიკია
ზეცისა და ქვეუნიის გული!..

ამისხენით ეს მაქნის,
გამოცანად გამოთქმული,
რა იზიდავს ასე უგულას,
ან სასულად რა აქეს თქმული?..

როსტომ—გუძა

მ მ ი.

ნეტავ რისგან წარმოსდგება
ის სავმობი ბრძოლას, ომი,
თუ არ უინის ასრულების—
ან მოხვეჭის არ არს მღამი!

არა სჯობს, რამ დავამყაროთ
მშვიდობას და სათნობას,
რ-ლიც არს თვით მაცნოვრის
ნასწავები დიდი მცნება?

ახა სჯობს, რომ სისხლისწილ
ხალხი სჯამდეს ნექტარ წყაროს,
მათ საქრთო ღვაწლ-ღებამი
სათნაობა დაეძმაროს?

—
სისხლ დაღვრითი ომით ძღვევა
უგუნურის ფარ-ხმალია;
განათლების სხივით ბრძოლა
შეტნიერის ნახმარია!..

—
დაახან სჯობს, რომ ეს სხივი
ჩვენს განებს მრთლივ მოფუინთ!
გულის მგუერი ომის ნაცვლად
სიუყარული ალაღვინთ.

—
მაშ ამ გრძობით, კეთილ-ცნობით
განვღვინთ რაც სანებია,
რადგან მუუდრე ცნობების გზა
ტკბილ ნუფთის თავღებია...

როსტომ — გუდა.

შუკნალ-გაზეთიდან.

მაკედონია. აი რას თხოულობს მაკედონიის
კომიტეტი: ევროპიელთა და ადგილობრივ ხალხის
წარმომადგენელთაგან შემდგარმა კომისიამ ექვსის
თვის განმავლობაში ოსმალეთის მთავრობის თანხმობით
ოთხისავე პროვინციისათვის მმართველობის
პროექტი უნდა შეიმუშაოს. ამ პროექტს საფუძ-
ვლად ის პროექტი უნდა დაედგას, რომელიც 1880
წ. საერთაშორისო კომისიამ სტამბოლში შეადგინა.
სანამ ახალ პროექტს შეადგენდნენ, ოთხსავე პრო-
ვინციას ეს კომისია განაგებს. ამისათვის ოთხივე
პროვინცია ევროპის საერთაშორისო რაზმმა—45
ათასმა კაცმა—უნდა დაიჭიროს. ეს ჯარი ნებაყო-
ფლობით შესულ ჯარის-კაცებისაგან უნდა იყოს
შემდგარი; ამ ჯარის ოფიცრები და გენერლები ერთმა
რომელმამე ნეიტრალურმა სახელმწიფომ უნდა და-
ნიშნოს. ამ ჯარს პროვინციები თავიანთ ხარჯით
შეინახავენ. სინამ კომისია მუშაობას არ გაათავებს,
ჯარი პროვინციებში უნდა იდგეს. რა წამს ეს ჯარი

შესდგება, ხონთქარმა მთელი თავისი ჯარი უნდა
გაიყვანოს, საზღვრის მეციხოვნე რაზმების გარდა.
როცა ოსმალთს ჯარი გავა, 14 დღის შემდეგ ად-
გილობრივი ხალხი დელეგატებს აირჩევს. ოსმალე-
თისა და სხვა სახელმწიფოების შუა დადებულ ხელ-
შეკრულობას ყველას ძალა ექნება ოთხის პროვინ-
ციისათვის. პროვინციები მოვალენი იქმნებიან,
უცხოელებს ყველა ის უფლება და უპირატესობა
მიანიჭონ, რაც ოსმალეთის მთავრობისაგან აქვთ
მიცემული. ოსმალეთის მთავრობასა და რკინის
გზების კომპანიებს შუა დადებულ ხელ-შეკრულობას
პროვინციები მტკიცედ აასრულებენ. კომისია გადა-
სწყვეტს, ოსმალეთის სახელმწიფო ვალიდან რამდენი
შესხვდება პროვინციებს, გადასწყვეტს აგრეთვე,
პროვინციებმა რამდენი უნდა აძლიოს ხონთქარს
ჯამაგირი და ოსმალეთის ჯარისა და ფლოტის ხარ-
ჯიდან რამდენი უნდა იკისრონ თავიანთ თავზე.
ევროპის პრესსა ერთხმად ამბობს, კომიტეტის პრო-
ექტი მეტად გონივრული და ზომიერიაო; ვე არის
ზოგიერთ გაზეთს იმედი არა აქვს, რომ ხონთქარმა
ეს პროექტი აასრულოს, სანამ დიდი სახელმწიფოები
ძალას არ დაატანენ.

„ნიუ-იორკ ჰერალდ“-ს სალონიკელ კორესპო-
დენტს მაკედონელი რევოლიუციონერები გაუცნია
და მაკედონელ პარტიების ისტორია მოკლედ აუწე-
რია. კორესპონდენტი სწერს:

„ერთხელ მთელი დღე სამ ბოლგართან გავა-
ტარე ერთი სარაფოვის პარტიის წევრი იყო,
მეორე—ცენტრალურ პარტიისა და მესამე უკიდურეს
ანარქისტულ პარტიისა. ამ ბოლგარებმა დაწვრილე-
ბით გამაცნეს თავიანთ პარტიების ორგანიზაცია.
აჯანყება რომ დაიწყო, პარტიები სულ ერთმანერთის
მტრობას უნდებოდნენ, მაგრამ ეხლა ყველანი შე-
ერთდნენ და რევოლიუციონერებს ეხმარებიან.
ცენტრალური პარტია უმთავრესად განათლებულ
ბოლგარებისაგან შესდგება. ეს პარტია პირველად
განსვენებულმა სტამბულოვმა დააარსა. სოფიის
უნივერსიტეტი ამ პარტიას ემხრობოდა. სტამბულოვი
იმ აზრისა იყო, რომ მაკედონია ოსმალეთის მთავ-
რობის ხელში უნდა იყოსო. განსვენებული მინის-
ტრი დაწმუნებული იყო, რომ თავაზიანის ქცევით
ყველაფერზე დავითანხმებთ ხონთქარსაო; მაკედო-
ნელ ბოლგარების ყოფასაც ხონთქარის შემწეობით
გავაუმჯობესებთო. სტამბულოვის პარტია თავის

საწადელს უსათუოდ ასრულებდა, მაგრამ მაკედონიის საქმეში რუსეთი და სამღვდლოება გაერივნენ და სტამბულოვს ხელი შეუშალეს. სტამბულოვის პროექტი რომ ასრულებულიყო, რუსეთს ხელი უნდა დაეხანა ბოსფორსა და სტამბოლზე, სამღვდლოებას კიდევ ხელი უნდა აეღო მაკედონიის სკოლებზე. ამიტომ რუსეთი და აქაური სამღვდლოება დიდ წინააღმდეგობას უწევდნენ სტამბულოვს. სტამბულოვის მოკვლის შემდეგ, იმისი პარტია ორ ნაწილად გაიყო: ერთმა ნაწილმა სტამბულოვის პროგრამას არ უღალატა, მეორემ კი სარაფოვის პარტიის სახელი დაირქვა, მაკედონიაში დიდი აგიტაცია გამართა, ბერლინის ხელ-შეკრულობის ასრულებას თხოულობდა და ცდილობდა, რომ ევროპა მაკედონიის საქმეში გარეუღლიყო. მესამე ანარქიული პარტია ეხლახან დაარსდა. ამ პარტიის წევრები სულ უკიდურესი რევოლიუციონერები არიან: ესენი ამბობენ, მაკედონიის განთავისუფლება მარტო ანარქიულ მოქმედებით შეიძლება. ეხლა სამივე პარტია თანხმობით მოქმედებს და საერთო მტერს — ოსმალეთს მედგრად ებრძვის“.

ინგლისურ გაზ. „დელი ნიუს“-ის კორესპონდენტი სწერს: ერთი გერმანელი ოფიცერი ეს არის ეხლა მაკედონიიდან სტამბოლს დაბრუნდა და ამბობს, რომ მაკედონია საშინლად შეწუხებულიაო. ინგლისური გაზეთი დიდ მნიშვნელობას აძლევს გერმანელ ოფიცრის ნაამბობს, რადგან გერმანია ძლიერ ექომაგება ოსმალებს და ყოველთვის მეტად აქებს ოსმალურ წესებს.

* * *

ბულგარია. სოფიის გაზეთების სიტყვით, სასოწარკვეთილ მაკედონელებს მიუმართავთ შეამბოხეთა შინაურ ორგანიზაციის წარმომადგენელ, დოქტორ ტატარჩევისა და მიტოვისათვის, — რადგან მართლმადიდებელი ეკლესია სრულიად უძლური აღმოჩნდა და ვერავითარ მფარველობას ვერ გვიწევს ასეთ გაჭირვების დროს, როცა უწმინდურნი ოსმალნი ჰბილწავენ და აბინძურებენ მაკედონიის ტაძრებსა და სალოცავებს, გთხოვთ მიჰმართოთ რომის პაპს და მფარველობა სთხოვოთ, რათა დაიცვას მართლმადიდებელნი ბულგარნი და მათნი სალოცავნი უსჯულოთა შემწიკვლისაგანაო.

მზად არის თუ არა ბულგარია ამ ყამად ოსმალეთთან ომისათვის? მკოდნე კაცნი ამბობენ, რომ

სრულიად მზად არის და დიდი იმედიცა აქვს, რომ გამარჯვებული დამოვა ამ ომიდანაო. ბულგარიას უკვე დაუმთავრებია თავის მხედრობის შეიარაღება; რაც-კი რამ შეკვეთილი ჰქონია მხედრობისათვის საზღვარ-გარედ, ყოველივე მიუღია. მცირე რამ არის დარჩენილი, მაგრამ ის მერეც შეიძლება მივიღოთ, — ჯერჯერობით საქირო არ არისო. ოსმალეთს ჰყავს, — თუ აზიის სამფლობელოებს არ ვიანგარიშებთ, სამასი ათასი ჯარის-კაცი. ამათშორის ჩვენს საზღვრებზე 60,000-ია მხოლოდ. ჩვენ-კი 96,000 კაცი გვყავს საომარ ფეხზე დაყენებული. გვაქვს 100,000 თოფი მანიხერისა და 50,000 ბერდანისა. 10 მილიონი პატრონაც უკვე მივიღეთ. ასი ათასს კაცს კიდევ საომრად 24 საათში მოვაშინებთ. მაკედონიის აჯანყებულნი წინ გაგვიძღვებიან. ბილიკებით გადავივლით მთებს იმათის შემწეობით. თუ დავახანეთ, ბევრს წავაგებთ. ოსმალეთი შეჰკრებს აზიიდან ჯარებს და მაშინ ძნელი იქნება ბრძოლა. ან როცა მაკედონელთ ამოსწყვეტენ, რილასთვის-ღა უნდა ვიომოთ. ჯარი მზად არის, აღფრთოვანებულია და ომს მოწყურებული, და დაყოვნება სრულიად არას გვარგებსო.

* *

ოსმალეთი. ხონთქარი მოუწვევია გერმანიის იმპერატორს, ბერლინში მნახეო. — ალბანიაში მოსალოდნელია საერო აჯანყება. მომზადებული აქვთ მხოლოდ თოფები, თოფის წამალი და უფრო დინამიტი. ჯერ ალბანელნი თხოულობენ ავტონომიას და გუბერნატორს ქრისტიანეთაგან. ბოლოს და ბოლოს იმათი გულის ნადები ის არის, რომ საბერძნეთს შეუერთდნენ.

— ამბობენ, რომ ხონთქარმა სთხოვა გერმანიის იმპერატორს, — მირჩიეთ, რა ღონისძიება მივიღოთ მაკედონიაში მშვიდობიანობის დასამყარებლადო. ხონთქარი არ არის წინააღმდეგი, რომ მაკედონიას ავტონომია მიენიჭოს.

— მაკედონიის კომიტეტების პრეზიდენტს ქრისტო ტატარჩევს უთქვამს, რომ ჩვენ არავითარს ყურადღებას არ ვაქცევთ ოსმალეთისა და ბულგარიის მოლაპარაკებებს. მაგ მოლაპარაკებით ოსმილეთს უნდა დრო მოიგოს და სულ ამოსწყვიტოს ამ ხნის განმავლობაში მაკედონელნიო.

* *

ჩინოზორია. ბერლინის ოფიციალურ გაზ. „პოსტ“-ს ცეტინიიდან ატყობინებენ:

მაკედონიისა და ძველ-სერბიის აწინდელ მდგომარეობის შესახებ სჯა-ბაასის დროს ჩერნოგორიის მთავარმა სთქვა, — თუ ოსმალეთის მთავრობამ ვერ შეიკავა ოსმალთა ჯარის კაცები და ალბანელი და ქრისტიანთა ჟღერა-წამება კიდევ გავრცელდა, სერბიისა და ჩერნოგორიის წმინდა მოღალეობაა მალე მიეშველონ გაჭირვებულ თანამოძმეებსაო.

* *

ინგლისის მეფე, ედუარდ VII-ის ვენას მისვლას და იმპერატორის ნახვას საზღვარ გარეთელი გაზეთობა და აგრეთვე ავსტრიისა, დიდ პოლიტიკურ მნიშვნელობას აწერს, მით უმეტეს, რომ ახლა მაკედონიის საქმე უფრო გამწვავებულია. იმასაც აღნიშნავენ, — რუსეთი და ავსტრია თანხმობით აღარ მოქმედებენო.

გაზ. „ზეიტ“ - ი აღნიშნავს, — ამ უკანასკნელ ხანში ავსტრიის ოფიციალური გაზეთების აზრები სრულიად განსხვავდება რუსეთის ორგანოებისაგანაო.

* *

ბელგრადში სახალხო კრება შოუხდენით და მაკედონიის საქმეზე მოუღაპარაკნით. კრებას დაუდგენია: „სერბიის ერი არ მოითმენს, რომ იმის თანამოძმეები ოსმალეთში თან-და-თან უარეს გაჭირვებაში ვარდებოდნენ. ესეა დამტკიცდა, რომ ოსმალეთის მთავრობას რეფორმების ასრულების თავი არა აქვს. ბალკანეთის სლავიანები ყველანი მოვალენი ვართ მოვითხოვით, რომ მაკედონიის დამშვიდება ჩვენ მოგვანდონ. ძველ სერბიის მცხოვრებნი ჩვენ უნდა ვიხსნათ ოსმალთა ჯარის უდიდრობისა და რევოლუციონერ ბოლგარების ძალმომრეობისაგან“. თუმცა ბევრს სუსტად ეჩვენა, მაგრამ კრებამ მაინც მიიღო ეს რეზოლუცია. კრების დროს ამბავი მოვიდა, ოსმალთს მუდმივმა ჯარმა და ალბანელებმა საზღვარზე ერთი მონასტერი დაანგრიესო. კრების შემდეგ ახალგაზდობა ოსმალეთის საკონსულოს წინ დემონსტრაციის მოხდენას აპირობდა, მაგრამ ნება არ მისცა.

* *

რუსეთის გაზეთებში დაწვრილებითა ცნობებია დაბეჭდილი გომელში მომხდარ უწყსოების შესახებ. ბაზარში მომხდარ ჩხუბის დროს ერთი ადგილობრივი ინჟინერი გაუღაზავთ. ეს რომ შეუტყვიათ მუშებს, წამოსულან ებრაელებზე შურის საძიებლად და ანგრევდნენ გზა-და გზა ებრაელების დუქნებს და

თან ყვიროდნენ, რომ ქრისტიან მღვურებს დაედგათ სახლების ფანჯრებში ხატები, რათა ამნაირად აეცილებინა თავიდან აწიოკება. მუშები ებრაელებს არ სცემდნენ მათ ქონებასაც არ იტაცებდნენ, მხოლოდ ამტკრევდნენ ფანჯრებს, კარებს, სარკეებს, სხვა-და-სხვა ნივთებს, გლეჯდნენ ტანსაცმელს და სხვ. ეს რომ გაიგეს სხვა უბნებში ებრაელებმა, შეერთდნენ და შეიარაღებულნი წამოვიდნენ მუშების დასახვედრად. ებრაელებს ბევრი რევოლვერები ჰქონდათ თან. ამ დროს მოსულა ჯარი და გაუშვედნენ მოჩხუბარნი ებრაელები სასოწარკვეთილებით იბრძოდნენ, ესროდნენ რევოლვერებს ჯარისკაცებს. მუშებიც ერთობ გამწარებულნი იყვნენ და ჯარს ძალიან უჭირებდნენ საქმეს. სახლების ფანჯრებიდან და ივნებიდან ესროდნენ თოფს ჯარსა. გაბოროტებული მუშები დაევივნენ ებრაელებსა და ჯარის კაცებს. ამ დროს ორჯელ იგრიალა თოფებმა: სალდათებმა ესროლეს ებრაელებს, შემდეგ მიუბრუნდნენ ქრისტიანებს დაიმათაც ესროლეს.

* *

„გრაჟდანის“-ის რედაქტორი თ-დი მეშჩერსკი ამ ჟამად პარიზში იმყოფება, იკვლევს ფრანგთა ცხოვრებას და შემდეგს სამწუხარო ფიქრებს უზიარებს თავის მკითხველებს.

საფრანგეთ-რუსეთის კავშირი ამ ბოლო დროს დაჭრილ და ფრთა ჩამოგდელ ფრინველს ჰგავს. არ გაივლის დიდი ხანი და ეს კავშირი ჩაილულის წყალს დაღვეს.

ამ კავშირის დასუსტება-მოდუნებას ერთობ ხელს უწყობდა ის გარემოება, რომ საფრანგეთმა ბევრი განათლებული ინტელიგენტი რუსი მიიზიდა რომელიც ავრცელებენ საფრანგეთში სხვადასხვა ნაირ ცნობებს რუსეთის შესახებ, ყველაზე უფრო საფრანგეთის ჟურნალისტებზე აქვთ გავლენა და მათი საშუალებით საფრანგეთის ხალხსაც მოქმედობენ. პარიზის მოწინავე საზოგადოება, რასაკვირველია, ულტრალიბერალურია და თანაუგრძნობს ჩვენ ინტელიგენციას, რომელიც ავრცელებს საფრანგეთში ხმებს რუსეთში მომხდარ არეულობათა შესახებ, აზვიადებს ამ არეულობათა მნიშვნელობას და ქაქმის კაცთ, პრაქტიკულ მოღვაწეთ სურვილს უკლავს რუსეთთან რაიმე პრაქტიკული კავშირის იქონიონ, რადგან რუსეთის წეს-წყობილება არ არის მკვიდრი ნიადაგზე დამყარებულიო.

*
**

მალეგით ვაჭრობა. ამ სამარცხვინო ვაჭრობასთან საბრძოლველად გერმანიაში არსებობს საერო კომიტეტი. ეხლა-ხან კომიტეტის მდივანი ვაგნერი ხმელთა შუა ზღვის ნავთ-სადგურებში ყოფილა ცნობების შესაკრებად იმ გერმანელ ქალების შესახებ, რომელნიც ამ ნავთ-სადგურებში „გაუყიდნიათ“. აღმოჩნდა, რომ სადგურებში გერმანიიდან შედარებით ცოტა ქალი იგზავნება. კონსტანტინეპოლს, მაგალითად, სამხიარულო სახლებში სამი გერმანელი ქალი ყოფილა და 103 ავსტრიელი, 11 სერბიელი, 35 რუმინიელი და 6 ბოლგარელი. «საწყობ» ადგილად, საიდანაც სხვა-და-სხვა კუთხეში ქალებსა ჰგზავნიან, ქალაქი გენუა ითვლება. ისე დღე როგორ გაივლის, რომ ამ ქალაქიდან ავსტრიისკენ 20—30 ახალგაზდა, ზოგჯერ ძალიან ლამაზი ქალი არ გაისტუმრონ. პოლიციას არ შეუძლიან რომელიმე ქალი დაიჭიროს და სამშობლოში გაისტუმროს, რადგან ყველას ქალადები წესსა და რიგზე აქვს და ყველა იმას ამბობს, მომღერლები ან მოცეკვავენი ვართო. ბევრ ქალსა ჰგზავნიან ალექსანდრიასა, ქაირსა, კაპშტადტსა და ინდოეთში. უმთავრესად ამ ადგილებში ჰგზავნიან რუსის ქალებს და ავსტრიელებს. არგენტინასა და ბრაზილიაში (ამერიკაში) ქალებს ლისაბონისა და ბორდოს გზით ისტუმრებენ. ზემოხსენებულმა ვაგნერმა წინადადება შეიტანა საერო კომიტეტში, განსაკუთრებული ზედამხედველობა დაწესდეს შემდეგ ქალაქებში: გენუასა, ტრიესტსა, ნეაპოლსა, კონსტანტინპოლსა, ალექსანდრიასა, ბორდოსა და ლისაბონში. ამ საქმეში მონაწილეობა უნდა მიიღონ რუსეთმა, ავსტრიამ, იტალიამ ინგლისმა, საფრანგეთმა და ესპანიამ. ჰფიქრობენ, შემოდგომაზე შვეიციაში საერთაშორისო კონფერენცია მოახდინონ.

ახალი აქტები და შენიშვნები.

* * სოხუმის ეპარქია მოშორდა საეგზარხოსო მართვა გამგეობას და პირდაპირ ექვემდებარება ამიერიდგან უწმიდეს სინოდს. სოხუმში განზრახულია ოთხ კლასიანი სასწავლებლის დაარსება განსაკუთრებით პროგრამით, რომელშიც იქნებიან მიღებულნი ადგილობრივი მცხოვრებნი. განზრახულია აგრეთვე სამეგრელოს ეპარქიის კათედრის გადატანა ბათუმში. ხმებია რომ იმერეთის ეპარქიას მიეწერება ოზურგეთის მაზრა. ამ სახით ორი ეპარქია-ღა რჩება საეგზარხოში.

* * ჩვენ შევიტყვეთ, რომ საეგზარხოსო სამრევლო სკოლების თავმჯდომარედ იქმნება დანიშნული ყ-დ სამღვდლო ბენიამენი

* * პროფესორ ჰენახს ბერლინის სამეცნიერო აკადემიაში 23 ივლისს რეფერატი წაუკითხნია ამ სათაურით: „ქართულის ძველ ლიტერატურის გამოკვლევა“. საჭირო ცნობები პროფესორ მარსს მიუწოდებია თავის მოგზაურობიდან სინას მთასა და იერუსალიმში. რეფერატში დახასიათებულია ქართული ძველი მწერლობა და მოთხრობილია მისი გაძლიერება და განვითარება.

* * კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველს განუზრახავს შემოიღოს ისეთი წესი, რომ ყოველ საშუალო სასწავლებლებში მისაღები ეგზამენები ერთსა და იმავე დროს იყოს, რომ ბავშვების მშობლებს აღარ შეეძლოთ სხვა-და-სხვა სასწავლებლებში მიიყვანონ ბავშვი, თუ ერთს სასწავლებელში გამოცდის დროს ჩაიჭრა. („ივერია“)

* * ციმბირში სულ 109,890 დესეტინა სახაზინო მიწები გადაუღვიათ კერძო კაცთათვის დასარიგებლად იმ პირობით, რომ მეურნეობა დაიწყონ იმ წესზედ, რომელიც შედგენილია და დამტკიცებული იქნის 1901 წელს.

* * გზათა სამინისტროს ფიქრალა აქვს გააუმჯობესოს ვენტილაციის საქმე მატარებლებში. — სწორეთ დრო არის!

* * ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის ჩინებულად კურს დამთავრებულთ, ამ წელში უარი უთხრეს სემინარიაში მიღებაზე სუსტი ცოდნის გამო. ესევე შაგირდები რუსეთის სემინარიაში კი მიიღეს...

* * სახელმწიფო საბჭოს გადაწყვეტილებით, ტფილისის ფოსტა-ტელეგრაფის ოლქთან დაწესდა ახალი თანამდებობანი ფოსტა ტელეგრაფის მოხელეთა, რომელთაც სპარსეთში რუსეთის მისიისთვის უნდა იმსახურონ. დაწესდა: ერთი თანამდებობა პირველ ხარისხის ფოსტა-ტელეგრაფის მოხელისა (ჯამაგირი—2,250 მან.), ექვსი თანამდებობა მესამე ხარისხის მოხელისა (თითო 1,575 მან.) და ერთი თანამდებობა ზედამხედველისა (1,260 მან.) სადგომის ქირად ამ მოხელეებს მიეცემათ ჯამაგირის 30% პროცენტი ყოველ წელიწადს, ამისათვის ხაზინიდან უნდა გადაიღოს 15,570 მანეთი.

* * 25 აგვისტოს, 25 წელიწადი შესრულდა, რაც ბათუმი რუსეთს შემოუერთდა.

* * 23 აგვისტოს, ნაშუადღევს 1 1/2 საათზე, ქუთაისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა წინამძღოლის მოადგილის თავ. დ. ო. ნიჟარაძის თაოსნობით იმერეთის ეპისკოპოსმა ყოველად სამღვდლო ლეონიძე მთავარ-ანგელოზის ეკლესიაში გადაიხდა პარაკლისი დიდის მთავრის მიხეილ ნიკოლოზის ძის განსაკურნებლად. პარაკლისს დაესწრნენ: ქუთაისის გუბერნატორი, გუბერნიის თავად-აზნაურთა წინამძღოლის მოადგილე თავ. დ. ო. ნიჟარაძე, მაზრის წინამძღოლები და დიდ-ძალი საზოგადოება.

* * ამას წინად კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველი შეეკითხა ქუთაისის სათავად-აზნაურო სკოლის ინსპექტორს, რათა ჰქვიათ თქვენს სასწავლებელს „სათავად-აზნაურო“ და არა „კერძო“ სკოლაო, რაზედაც ბ-ნმა მზრუნველმა ჯეროვანი პასუხი მიიღო. ესლა იგივე მზრუნველი ეკითხება ინსპექტორს: რათა ჰქვიათ თქვენს სასწავლებელს „ალექსანდრეს“ სასწავლებელიო. მონახეს ის საბუთიც, რომლითაც იმპერატორმა ალექსანდრე მეორემ შეიწყნარა ქუთაისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა შუამდგომლობა, რომ სასწავლებელს დაერქვას „ქუთაისის ალექსანდრეს სათავად-აზნაურო სასწავლებელი“. ჯერ-ჯერობით მეტი არაფერი მოუთხოვნიათ. („ცნ. ფურცელი“).

* * გარეშე საქმეთა მინისტრმა ოფიციალურად აცნობა მოკლულ კონსულის როსტოვსკის ქვრივს, რომ მას უმაღლესის ბრძანებით დაენიშნა პენსია—3,750 მან. ყოველ წლივ და მის შვილებს—1,250

მან. თვითეულს, ვაჟს სრულ წლოვანებამდის და ქალს—გათხოვებამდის.

* * კერჩის ქუჩებში ქალაქის უფროსის შემდეგი განცხადებაა გაკრული:

1) ვიწვევ ქარხნების მუშებს დაუბრუნდნენ თავ-თავიანთ სამუშაოს.

2) საქარხნო ინსპექტორი შემოვივლის ყველა ქარხნებს და მოისმენს მუშების საჩივარს.

3) ვისაც მუშაობის განგრძობა არ სურს, შეუძლია ანგარიში გაასწოროს.

4) ყოველი მუშა, რომელიც ძალ-დატანებით გააწყვეტინებს სხვებს მუშაობას, დაპატიმრებული იქნება და უშორეს გუბერნიაში გაიგზავნება პოლიციის ზედამხედველობის ქვეშ.

ვუსცხადებ აგრეთვე ქ. კერჩის მცხოვრებლებს, ნუ შეგროვდებიან ქუჩებში ამბის საყურებლად. ჯარი რომ იარაღს იხმარს, შეიძლება ისინიც იმსხვერპლოს უდანაშაულოდ.

* * გამოეცხადა უმაღლესი მადლობა ნიკოლავის უფროს! კონტრ-ადმირალ ენკვისტს სამაგალითო მოქმედებისათვის, რომლითაც მან ისახელა თავი ქალაქში მომხდარ არეულობის დროს.

* * ოფიციალურ ცნობებით, ჩინეთიდან ერთი ექვსად უფრო მეტი საქონელი შემოაქვთ რუსეთში, ვიდრე რუსეთიდან ჩინეთში გააქვთ. ჩინეთში უმთავრესად გააქვთ სხვა-და-სხვა ჩითები, ნავთი, ტყავი, რკინა, შაქარი და არაყი. ჩინეთიდან შემოაქვთ—ჩაი, აბრეშუმი, ხამი, ტყავი და ბეწვი.

* * სტატისტიკური ცნობებით პეტერბურგში 1,248,000 მცხოვრებელია. ამ რიცხვიდან 120,000 კაცი უსაქმო ხალხია, რომელიც სხვა-და-სხვანაირი შემოსავლით სცხოვრობს, 17,000 კაცი,—სამუშაოს ეძებს, 15,000 მშობლებისა და ნათესავების ხარჯზეა, 520,000 სხვა-და-სხვა ხელობით რჩება (295 ათასი კაცი და 225 ათასი ქალი), 210,000 ვაჭრობას მისდევს, საქონლის გადატანით და მეეტლეობის ხელობით 93 ათასი კაცი რჩება, 273 ათასი კაცი—ხელობის უცოდინარი, სხვა-და-სხვა საქმეს მისდევს. ჯარში და ფლოტში—62 ათასი კაცია, ადმინისტრაციაში—55 ათასი, აღმზრდელ-მასწავლებელთა რიცხვი 26 ათასია, სამკურნალო სფეროში მოსამსახურეთა—23,500; მეცნიერებას, ლიტერატურას და ხელოვნებას 16,500 კაცი მისდევს, ღვთის-მსახურებას—10,800, პოლიციის მოხელეთა რიცხვი—10,500

სასამართლოთა უწყებაში—5,500 კაცია; ხელზე მოსამსახურეთა რიცხვი 50 ათასია.

* * * უოველ წელიწადს ამიერ-კავკასიაში გადმოსახლებულ რუსთა საჭიროებებს ხაზინა დიდძალ ფულს ანდომებს. აი, ეხლაც ბაქოს საგუბერნიო ადმინისტრაცია შუამდგომლობს, რომ მარტო ბაქოში დასახლებულ რუსთათვის გადაიდოს 50,000 მანეთი, რადგან წინათ გადადებული საკმაოდ არ უცვნიათ. („ცნ. ფურცელი“).

* * * ვეროპაში სამხედრო წოდებაში ბევრს ვარჯიშობენ ჰაეროსტატით. აქნობამდისინ ჰაერში თავის სურვილისამებრ მოგზაურობა ძნელი იყო, მაგრამ იმდენი ეცადენ, რომ თავისით დაფრინავენ. 3 სექტემბერს სამი აფიცერი რომელთაც შეუსწავლიათ ჰაერში მოგზაურობა ავიდენ პეტერბურღში და უნდოდან ფრენა თავის სურვილისამებრ, მაგრამ ქარმა გაიტაცა ფინლიანდიისაკენ. ბოლოს ჩამოეშვენ ძირს. ერთი გადმოხტა ხუთი საყენის სი-აღლიდან და დაშავდა, უგრძნობელი წაიყვანეს საავად მყოფოში, ორიც გადმოხტნენ დაუშავებლად. ბუშტი კი ჯერეთ არ უნახავსთ.

* * * პეტერბურღში და მოსკოვში მრავალ მაღაზიებში არის სურათები, ხატები საროვის წმინდანის სერაფიმის. მოსიოვში ვერცხლისა და ბრონზის ხატები სერაფიმისა 200, 300—1000 მანეთი ღირს. ამ ხატების ვაჭრობით დიდი შემოსავალი აქვსთ დღეს რუსეთის მოვაჭრეთა. დიდ მონასტრებს, ეკვდრებს უკეთებენ და სერაფიმის სახელზედ ტრაპეზებს აკურთხებენ, რომ ამით შემოსავალი გააძიდონ.

* * * ამ წელიწადში როგორც წინედ იყო სამღვდლოების ჯამაგირზე გამოვიდა 500,000 მან.

* * * ბაქოს გუბერნატორს ოფიციალურად შეუტყობინებია ბაქოს ქალაქის მოურავისათვის, რომ შინაგან საქმეთა მინისტრს დაურთავს ნება ქალაქის საბჭოსათვის გამოსცეს გაზეთი, ქალაქის მოურავის რედაქტორობით. გაზეთს სახელად ეწოდება: „ბაქოს ქალაქის საბჭოს ცნობანი“.

* * * „კავკაზ“-ში დაბეჭდილია შემდეგი ოფიციალური ცნობა: „12 სექტემბერს, ქალაქ შუშაში, მთავრობის მოხელეების მიერ სომეხთა საეკლესიო ქონების მიღების დროს, შეიკრიბა დიდძალი სომეხობა, რომელმაც ყვირილი და სტვენა დაიწყო.

მაგრამ ამან ქონების მიმღებთ საქმეზე ხელი ვერ ააღებინა. როდესაც კომისია, საქმეს დამთავრების შემდეგ, უკან ბრუნდებოდა, აღელვებული ხალხი გუბერნატორის სადგომისაკენ გაემართა. ხალხის შესაჩერებლად გაჰზავნეს საპოლიციო დარაჯნი და 50 ყაზახი, რომელთაც ქვისა, რევოლვერებისა და თოფების სროლით მიეგებნენ ქუჩებსა, სახლის ბანებსა და აივნებიდან. ყაზახებმა სროლა დაიწყეს და ქუჩა დააცარიელეს. დაიჭრა ორი ყაზახი და ერთი საპოლიციო დარაჯი. ხალხიდან ერთი მოკვდა. რადგან ჩამოხნელდა, დაჭრილთა რაოდენობა ვერ გამოარკვიეს“.

* * * „კავკაზ“-ში დაბეჭდილია შემდეგი ოფიციალური ცნობა: 12 სექტემბერს, ქალაქ შუშაში, მთავრობის მოხელეების მიერ სომეხთა საეკლესიო ქონების მიღების დროს, შეიკრიბა დიდძალი სომეხობა, რომელმაც ყვირილი და სტვენა დაიწყო. მაგრამ ამან ქონების მიმღებთ საქმეზე ხელი ვერ ააღებინა. როდესაც კომისია საქმის დამთავრების შემდეგ, უკან ბრუნდებოდა, აღელვებული ხალხი გუბერნატორის სადგომისაკენ გაემართა. ხალხის შესაჩერებლად გაჰზავნეს საპოლიციო დარაჯნი და 50 ყაზახი, რომელთაც ქვისა, რევოლვერებისა და თოფების სროლით მიეგებნენ ქუჩების, სახლის ბანებისა და აივნებიდან. ყაზახებმა სროლა დაიწყეს და ქუჩა დააცარიერეს. დაიჭრა ორი ყაზახი და ერთი საპოლიციო დარაჯი. ხალხიდან ერთი მოკვდა. რადგან ჩამოხნელდა, დაჭრილთა რაოდენობა ვერ გამოარკვიეს“.

* * * 15 სექტემბერს ათი წელიწადი შესრულდა, რაც კავკასისა ზ მოზდოკის ეპისკოპოსი ვლადიმირი ეპისკოპოსად არის. ამის გამო „ქ. შ. წერა-კითხვის გამავრცელებელის საზოგადოების“ გამგეობამ გუშინ დღეებით მიულოცა იუბილენი მღვდელმთავარს, რომელიც მფარველია კავკასის ქართულ სკოლისა და ეკლესიისა.

* * * კავკასიის სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოებაში წევრმა ი. გ. ალიბეგოვმა წინადადება შეიტანა, რომ რუსთა მწერალი ლ. ნ. ტოლსტოი აარჩიონ საპატიო წევრად, დაჭიდონ საზოგადოების დარბაზში იმისი სურათი და საზოგადოების სახელით მიულოცონ დაბადების 75 წლის შესრულება.

* * * ამიერ-კავკასიის რკინის გზის გამგეობასთან დაარსდა სკოლა, რომელიც მოამზადებს ლიანდაგზე

მოსამსახურეებს. სწავლა უფასოა. სკოლას აქვს 4 განყოფილება სხვა-და-სხვა თანამდებობაზე მოსამსახურეებლად. პირველ განყოფილებაში ამზადებენ მეისრეებს და კონდუქტორებს, მეორეში—საკომერციო ნაწილის კონტორის გამგეებს და ამწონებს, მესამეში—სატექნიკო ნაწილის კონტორის გამგეებს და სადგურის უფროსის თანაშემწეებს და მეოთხეში—„ტაკსიროგშიკებს“, კასირებს, გადამცემ აგენტებს და სადგურის უფროსებს. თხოვნა უნდა დაიწეროს მატარებელთა მიმოსვლის უფროსის სახელზე და თან წარედგინოს საბუთები ვინაობისა, სწავლისა და სამსახურისა. პირველ განყოფილებაში მიიღებიან 21—28 წლისანი, რომელთაც იციან რუსული ლაპარაკი და წერა. მიიღებიან უფრო სამხედრო ბეგარა მოხდილნი, რომელთაც უნტერ-ოფიცრები ჩარიცხულნი იქნებიან კონდუქტორის თანამდებობის შესასწავლად. მეორეში—18—28 წლისანი, რომელთაც გათავებული აქვთ 4 კლასი საშუალო სასწავლებლისა, (რეალურ სასწავლებლისა, გიმნაზიისა, სასულიერო და სამოსწავლო სემინარიისა), პროგიმნაზია, 6 კლასიანი სამაზრო სასწავლებელი, 5 და 6 კლასიანი საქალაქო და სასულიერო სასწავლებლები. ყველამ კარგად უნდა იცოდეს რუსული ლაპარაკი; მესამეში—21 წლისანი, რომელთაც ერთი წელიწადი უმსახურიათ საკომერციო ნაწილში კონტორის გამგეებად, ამწონებად ან ტელეგრაფისტებად. მეოთხეში მიიღებიან ისინი, ვინც სადგურის უფროსობაზე ემზადება და არა ნაკლებ 21 წლისაა. ამას გარდა ვინც სადგურის უფროსობაზე ემზადება, ის ნამსახური უნდა იყოს სატექნიკო ნაწილში კონტორის გამგეთ ან კიდევ სადგურის უფროსის თანაშემწედ არა ნაკლებ ერთი წლის ნამსახურობა კონტორის გამგედ ან ამწონად. სწავლა დილის 8-დან ნაშუადღევს 2 საათამდის და საღამოს ექვ. 9 საათამდის იქნება. სწავლა 16 ოქტომბრიდან იწყება. პირველ და მეორე განყოფილებაში ზამთარ-ზაფხულ იქნება სწავლა, ხოლო მესამესა და მეოთხეში სწავლა სწყდება არა უგვიანეს 15 მაისისა. კურს-დამთავრებულნი ჩაირიცხებიან კანდიდატებად.

* * * მიტროპოლიტი ანტონი „ქელოზნო-ვოდსკში“ ბრძანდება საგარაკოდ, ხოლო მიტროპოლიტები ვლადიმირი და ფლადიანე თავთავის ეპარქიებში ბრძანდებიან. სინოდში თავმჯდომარედ ბრძანდება საქართველოს ექსარხოსი მთავარ ეპისკოპოსი ალექსი.

* * * ჩვენში ზოგაერთი თავდასული ვაჭბატონები გაიძახიან, რომ სულ უბრალო მიზეზისათვის იძრობენ ხანჯალს ღ მოკვლენ კაცსაო, რომ ხანჯალი არ იყოს კაცის კვლა მოისპობოდაო. ჩვენ სრულებით წინააღმდეგი ვართ ხანჯლების და სხვა იარაღების ტარებისა და სასირცხოთაც მიგვაჩნია, მაგრამ ის კი შემცდარი აზრია, რომ ხანჯლის ბრალი იყოს ჩვენში ამდენი მკვლელობა. აი რას ვკითხულობთ ჩვენ ერთ მოსკოვის გაზეთში: „გუშინ პირველ საათზე გამოცხადდა პოლიციაში კაცი გვარად კუზნოვი და განაცხადა რომ მან ორი კაცი მოკლა თავის სახლში თავისი მეგობრები მუშები ვასილიევი და ფეოდოროვი. საქმე ასე იყო: ფეოდოროვიდან ინათხოვრა ჩონგური მან, კუზნოვი. ფეოდოროვი თხოვილობდა თავის ჩონგურს, მაგრამ არ აძლევდა მას თუ არ მისცემდა ორ აბაზს ფეოდოროვი, რომელიც მისგან ისესხა ფეოდოროვი. მერე ორივე ამხანაგებს ძალით უნდოდათ წართმევა და ჩხუბი შეგვექნა. მე ავიღე ხანჯალი და ორივე მოვკალი.“
„Н. Д. № 7278.“

* * * შავი ზღვის პირად რკინის გზის გაყვანა, როგორც ისმის გათავდაო. არმავდირიდან ტუაპსემდე ვაფლიკავკასიის რკინის გზის გამგეებმა უნდა გაიყვანონ გზა და ახალ-სენაკიდან სოხუმიმდე ამიერ კავკასიის რკინის გზის გამგეობამ. სოხუმიდან ტუაპსემდენ სხვას ეძლევა და მალე გადაწყდება ესეცო. სამი მილიონი არის გადადებული სოხუმის ბოლოზის გასაკეთებლად და მუშაობას მალე მიდგებიანო.

* * * 17 სექტემბერს შენბრუნის (ვენაში) სასახლეში სადღესასწაულო საუზმის დროს იმპერატორმა ფრანც იოსებმა შემდეგი სადღევრძელო წარმოსთქვა ფრანგულად: „მეტად მოხარული ვარ, რომ შემძლიან თქვენს უდიდებულესობას საღამო უძღვნა და გამოუცხადო, თუ რამდენად სასიამოვნოა ჩემთვის ეს საღამო. ბედნიერება მქონდა, თქვენი უდიდებულესობა შტირიაში სანადიროდ მომეწვია. თქვენც დასთანხმდით და ამით ხელ-ახლად დამიმტკიცეთ თქვენი მეგობრობა, რომელსაც ასე დიდად ვაფასებ. ეს მეგობრული გრძნობა ჩემს გულშიაც მზურვალე და წრფელ პასუხსა ჰპოებს. ჩვენ გულითად განწყობილებას არა ერთხელ ჰქონია კეთილი გავლენა ჩვენ სახელმწიფოთა პოლიტიკურ ურთი-ერთობაზე. იმედი მაქვს, ესლაც, როდესაც ბალკანეთის ნახევარ-კუნძულზე ასეთი სამწუხარო ამბები ხდება, ჩვენი სრული თანხმობა მძლავრად შეუწყობს ხელს იმ ღონის-

ძიებათა ასრულებას, რომელნიც ჩვენ საქიროდ მიგვაჩნია ევროპის მშვიდობიანობის დასაცველად. ამ გრძნობით აღფრთოვანებული, ჩემის ძვირფასის და ერთგულის მეგობრის, მისს უდიდებულესობის ნიკოლოზის სადღეგრძელოსა ვსვამა.

* * ხელმწიფე-იმპერატორისაგან თქმული სადღეგრძელო: „თქვენის უდიდებულესობის სიტყვებმა დიდად მასამოვნა. წრფელის გულით გმადლობთ-თქვენის უდიდებულესობის თავაზიან მოწვევას განსაკუთრებულის სიამოვნებით დავსთანხმდი. ბედნიერი ვარ, რომ შემოძლიან პირადად გამოგიცხადოთ მეგობრობის გამო ორივე ჩვენი მთავრობა სრულის თანხმობით მოქმედებს. ეს თანხმობა, როგორც თქვენმა უდიდებულესობამ სთქვით, თავდება იმ დიდის მშვიდობის მყოფელ საქმისა, რომელიც ჩვენ ერთმანერთის თანხმობით თავს ვიდეთ. ის კეთილი საქმე, რომლის ასრულებასაც ჩვენ ვცდილობთ, პირუთვნელადა, მტკიცედა და ბეჯითად უნდა ასრულდეს ისეთი შესაფერისის დონისძიებით, რომ ბალკანეთში ნამდვილი და მკვიდრი მშვიდობიანობა დამყარდეს. ჩვენი მეცადინეობა, იმედა მაქვს, საზოგადო მნიშვნელობის განმტკიცებასაც ხელს შეუწყობს. ჩემის ძვირფასის და პატივცემულ მეგობრის, მის უდიდებულესობის იმპერატორისა და მეფის ფრანც-იოსების სადღეგრძელოს ვსვამ“.

* * 13 სექტემბერს მოსკოვში გამოვიდა ყველა გაზეთები „კურიერი“-ს, „ნოვოსტი დნია“-ს და „რუს. სლოვო“-ს გარდა.

* * გომელში ებრაელებზე თავ-დასხმის დროს ერთ სახლის პატრონს კუნინს შესანიშნავი მხნეობა გამოუჩინა. დახვედრია თავის შვილებითურთ გაბრაზებულ ბრბოს, რომელსაც მის სახლში მცხოვრებ ებრაელების აწიოკება უნდოდა, და დაუტავს თავისი მდგმურები, 60 ებრაელი. კუნინი ძლიერ გალახულია თურმე, ბევრი ქვა მოხვედრია ზურგსა, ხელებსა და ფეხებში. სამის დღის განმავლობაში იცავდა ეს ქრისტიანულად თავგანწირული კაცი თავის მდგმურებს და თავის ხარჯით არჩენდა იმათ.

* * „საქართველოს საქსარხოსოს სასულიერო უწყების“ რედაქციას უთხოვნია საქართველოს ექსარხოსისათვის და მის მაღალ ყოველად უსამღვდელოესობასაც გადაუტია რედაქციის რაპორტე ქართლ-კახეთის სინოდის კანტორისათვის იმის შესახებ, რომ ეს სასულიერო ჟურნალი ყველა ეკლეს-

სიებმა გამოიწერონ საქართველოს საეგზარხოსოში. სინოდის კანტორას ეს თხოვნა შეუწყნარებია და ყველა შტატის ეკლესიისათვის დაუვალებია ამ ჟურნალის გამოწერა, ხოლო იმ პირობით, რომ: 1, ჟურნალმა ჰბეჭდოს სასულიერო მთავრობის განკარგულება; 2, ათში ერთი ყოველ ნომრისა უფასოდ დაუთმოს ღარიბ ეკლესიებს და 3, ყოველ ნომერში ჰბეჭდოს რუსულად ანუ ქართულად დაბალ ხალხისათვის გასაგები სიტყვები, ქადაგებანი და წერილები საეკლესიო შინაარსისა. ეს განკარგულება უნდა ასრულდეს 4 იანვრიდგან 1904 წ.

ეს კითხვა განმესამებით ირჩევა სინოდის კანტორისაგან. როცა „საქართველოს საქსარხოსოს მოამბის“ გამოცემის ნებას ითხოვდენ უმაღლესი მართებლობიდან სხვათაშორის მოახსენეს. რომ ეს ჟურნალი სავალდებულო იქნება მხოლოდ შეძლებულ ეკლესიათათვის და ღარიბი ეკლესიები მისი გამოწერისაგან თავისუფალნი იქნებიანო. უწმიდესი სინოდისაგან ამ პირობით იყო ნებდართული ეს ჟურნალი. იმ დროს როცა რედაქტორად ბრძანდებოდა სემინარიის რექტორი არხიმანდრიტი ნიკოლოზი (დღეს ტავრიდის ღმერთობის ეპარქიის ეპისკოპოსი), იმანაც აღძრა თხოვნა, რომ ყველა ეკლესიებისათვის დავალებიათ გამოწერა ამ ჟურნალისა და რვა ცალზე ერთს ცალს მუქთად პირდებოდნენ სამღვდელოებას, მაგრამ სინოდალნი კანტორამ მაშინდელი რედაქტორის თხოვნის აღსრულება შეუძლებელად სცნო, რადგან ზოგიერთ ეკლესიებს სრულებით შეძლება არა აქვსთ, რომ უსაქიროესი ეკლესიის მოთხოვნილებანი დააკმაყოფილონ. ჩვენი ეკლესიები დღესც იმ მდგომარეობაში არიან როგორც ათი წლის წინეთ. ეკლესიებზე გაწერილია სანთლის შემოსავლიდგან სასწავლებლების შესანახავად 10—40 მანეთამდე და, რადგანაც ეკლესიას შემოსავალი არა აქვს, თვითონ კრებულნი იხდიან ამ გარდასახადს. რაიცა შეეხება სიტყვების ბეჭდვას ჟურნალში ქართულად, ამაზედ ხომ მოხსენდა სინოდს და ერთი მანეთი კიდევ ამისთვის მოუმატეს დადგენილ ფასს. რაიცა შეეხება სასულიერო მართებლობის განკარგულებათა ბეჭდვას, ეს ვგონებ მეტი სიტყვაა, რადგან ეს ორგანო ამ მიზნით დაარსეს.

* * ამ წელში ხუთასი ათასი მანეთი გამოვიდა სამღვდელოების ჯამაგირებისათვის. რაც შეხვდება საქსარხოსოს სამღვდელოებას სინოდალნი კანტორას მიენდობა დასარიგებლად შტატებზე.

* * როგორც შევიტყვეთ ქუთაისის ქალაქის სასაფლაო საგიროზე სასულიერო უწყებას გადაეცემა.

* * ექსარხოზის უჟამდგომლობით ამ წელში 17 ათასი მანეთი გადაიდგა საპრველო სკოლებისათვის ხაზინიდან. ამ წარდგინებას ცოტა დაბრკოლება შეხვდა პეტერბურღში, მაგრამ იმედობენ რომ ეს დაბრკოლება არ მოუშლის ფულების მიღებას.

* * ყახანის სამოსამართლო პალატის სესია 8 ოქტომბერს უფაში გაარჩევს საქმეს ზლატოუსტში მომხდარ არეულობის მონაწილეთა შესახებ. 34 კაცს (მათ შორის 5 ქალია) ბრალდებით აღმინისტრაციის წინააღმდეგობა, არეულობის მოთავეობა და ორ დაჭერილ მუშის ძალად განთავისუფლება. ყველა ეს 34 კაცი სატუსალოშია დამწყვედელი. 200 მოწამეა ამ საქმის შესახებ მოწვეული. („ცნ. ფ.“)

* * 18 სექტემბერს ფინლიანდიის გენერალ-გუბერნატორის თანამდებობის დროებით აღმასრულებელი, დეიტრიხი თავმჯდომარეობდა ფანლიანდიის სენატის სამეურნეო დეპარტამენტში და ბჭობა რუსულ ენაზე მიჰყავდა. 1890 წელს ფინლიანდიის გენერალ-გუბერნატორს მიენიჭა უფლება სენატის საერთო კრებისა და დეპარტამენტებში თავმჯდომარეობისა, მაგრამ ვერ უსარგებლნია ამ უფლებით, სანამ საქმის წარმოებაში რუსული ენა არ შემოიღეს. ახლა კი გენერალ-გუბერნატორს შეუძლია უფრო დაახლოვებით თვალ-ყური აღევნოს სენატში საქმის წარმოებას.

ეს მათთვის სასარგებლო არ არის? ვაცხადებთ საყოველთაოდ, რომ ვინც პირდაპირ ჩვენთან გამოიწერს წიგნებს არა ნაკლებ ერთი ათი ცალისა ან ათი მანეთისა ყოველთვის 20% დაეთმობა მანეთზე და თუ რკინის გზით შეიძლება გაგზავნა მაშინ გასაგზავნსაც არიხდიან, უფასოდ გაეგზავნებათ.

ამასთან ვაცხადებთ საყოველთაოდ, რომ ჩვენი გამოცემები ყველას შეუძლია მოიპოვონ ქუთაისში წიგნის მკაზმელ მეიერ მინოვითან, რომლის სახელოსნო არის დიდი გიმნაზიის პირდაპირ; თფილისში წერა კითხვის გამავრცელებელის საზოგადოების წიგნთსაცავში; ყვირილაში ვაქარ იორდანე ცერცვაძის მარაზიაში და ჟურნალის, მწყემსის რედაქციაში და სტამბაში.

ქუთათურ ხელის მომწერლებს ჟურნალები შეუძლიათ მიიღონ ზემო ხსენებულ მეიერ მინოვაჩიდან და აქვე ყველას შეუძლია მიღება ყოველ გვარ მოწმობათა ბლანკთა და ჟურნალთა.

ჩვენს რედაქციაში დღეს იმეკონება აგრეთვე ზოგიერთების თხოვნისამებრ სლავიანურ ენაზე პატარა ტანის ტრაპეზის სახარებანი, მოლებნის წიგნები, ჟავნები და დავითნები.

რედ. დეპ. დ. ლაგაზიძე.

ყველას სამშურადღებოდ

ძლიერ სამწუხაროდ მიგვაჩნია, რომ ეხლანდელ დროში იზვიათად შეხვდებით წიგნთსაცავებს, რომელნიც საკამისიოდ მიღებული წიგნების ანგარიშს იძლევიდენ რიგიანად. ხშირად წიგნების გამოცემლები 20% და 30% უთმობენ თითო მანეთზე, მაგრამ ზოგიერთებისაგან გასყიდული წიგნების ფასიდან სულაც ვეღარას იღებენ. საჩივრის გამართვა ამისთანა წიგნთსაცავების პატრონებთან მოუხერხებელია ხოლმე. გვიკვირს, რომ წიგნების მყიდველები თვითონ ავტორების და გამოცემლებისაგან არ იბარებენ წიგნებს, როცა მათ ერთად ათი და მეტი ცალი სურსთ მოიპოვონ. გამოცემლები მათ დაუკლებენ თითო მანეთზე 20% და ნუ თუ

გ ა ნ წ ხ ა დ ე გ ა ნ ი .

ქუთაისში

ს. მ. პ. იოანესიას

ს ა ა პ ა დ ე უ რ უ ლ ი,

რომელიც იმყოფება მათ უმაღლესობის ჰრინც ალექსანდრე ოლდენბურგელის მფარველობის ქვეშ, 60 საწოლია შინაკან, ნერვებისა, სახირორკო, დედათა და თვალთ ავადმყოფთათვის, მშობიარეთა განყოფილებით და ქიმიურ-მიკროსკოპიულ გამოკვლევათა კაბინეტით, გადაძების სენითა და სულთ ავადმყოფთ სამკურნალო არ დებულობს.

წ.

ი ს ე ი დ ე ბ ი ა ნ

დეკანოზი დავით დამბაშიძისაგან შედგენილი და გამოცემული წიგნები:

თბილისში, წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, ყვირილაში—
(მწეხსია)-ს რედაქციის სტამბაში.

1. საეკლესიო და ღვთის-მსახურების წიგნები.

- 1. **ლოცვანი** ნახატებიანი, გამოცემა მესამე. მართლ-მადიდებელი ეკლ. უკთაერესი დღესასწაულების ისტორიული მოთხრობით. ამ ლოცვანში არის მთელი წლის ტროპარ-კონდაკები, სერობა, პარაკლისი ღვთის-მშობლისა და ზიარების ლოცვა. აგრეთვე ამ ლოცვნის სრულს თვეთა მეტყველებაში არიან ჩართულნი საქართვე. წმიდანები მათი ისტორიული მოთხრობით და ტროპარ-კონდაკებით. ფ. ყლით 40 კ. და უყდოთ . . . 30 კ.
- 2. წესი სწეულის ზიარებისა და ვრცელი პანაშვილისა, ფასი . . . 10 კ.
- 3. **სოცხლთა** და გარდაცვალებულთა მოსახსენებელი კონდაკი (კარგის ყლით) ფ. . . 20—
- 4. **ბონდაკი** იოანე ოქროპირის წირვისა უყდოთ 30 კ. კარგი ყლით . . . 50 >
- 5. შემოკლებული ლოცვანი ანბანით და თორმეტი საუფლო დღეების ტროპარ-კონდაკებით ფ. . . 5 >

2. სასწავლო და სახელმძღვანელო წიგნები.

- 1. დარიგება საღმრთო სჯულის სწავლებაზე, რომელიც უწმ. სინოდისაგან მოწონებულია როგორც სასწავლო საღმრთო სჯულისა საეკლესიო-სამრევლო და სხვა პირველ დასაწყის სკოლებში—ფასი . . . 30 კ.
- 2. იგივე დარიგება საღმრთო სჯულის სწავლაზე რუსულს და ქართულს ენაზე ხმის ამალღების ნიშნებით ყლით ფასი . . . 55 კ.
- 3. დაწყებითი გაკვეთილები საღმრთო სჯულის სწავლებაზე, ფასი . . . 15—
- 4. ახალი სასულიერო კონსისტორიათა წესდებულება—ფასი . . . 40 კ.
- 5. მღვდელთათვის საიდუმლოების შესრულების

3. სამკურნალო წიგნები და დარიგება ჯან-მრთელობის დაცვაზე.

- 1. ახალა კარაბადინი, მეორე გამოცემა დამატებით, რომელიც განხილული, მოწონებული და ნება-დართულია კავკასიის საექიმო რჩევასაგან ყლით ფასი . . . 1 მ.
- 2. დარიგება მხედველობის დაცვასა და თვალების მოვლაზე, ფასი . . . 10—
- 3. ჯანმრთელობა და ავადმყოფობა ექიმის საუბარი . . . 5 კ.
- 4. შესანიშნავი მონასტრები და ეკლესიები და ამ მონასტრების აღმაშენებელთა ცხოვრების აღწერილობანი,
 - 1. მცხეთის ტაძარი და წმიდა ნინო, ქართ. განმანათლებელი, ფასი . . . 15 კ.
 - 2. ბელათის მონასტერი და ცხოვრების აღწერილობა მეფის დავით აღმაშენებ. იგივე რუსულ ენაზე . . . 15 კ. 20 "
 - 3. შიო მღვიმის მონასტერი და ცხოვრების აღწერა ღირსისა მაშისა ჩვენისა შიოსი . . . 5 კ.
 - 4. **ეთაგარ-მოწ.** დავით და კონსტანტინე და მოწამეთის მონასტარი.—ფასი . . . 5 კ. იგივე რუსულ ენაზე . . . 10 კ.
 - 5. მარძიის მონასტერი, ფასი . . . 5 კ.
 - 6. მარტვილის მონასტერი . . . 2 კ.

5. საუფლო და ღვთის-მშობლის დღესასწაულების აღწერა ზნეობრივ სწავლა დარიგებით.

- 1. ღვთის-მშობლის დაბადება, სურათით . . . 2—
- 2. ბაძრად მიყვანება ღვთის-მშობლისა, ფ. . . 2—
- 3. ამალღება პატრონისა და ცხიველს-მყოფელისა ჯვარისა, სურათით . . . 2—
- 4. შობა უფლისა . . . 2 კ.
- 5. მიჩქმა უფლისა, სურათით.—ფასი . . . 2—
- 6. ხარაბა ყოვლად წმიდა ღვთის-მშობლისა 2—
- 7. ბზობა სურათით—ფასი . . . 2—
- 8. აღდგომა სურათით—ფასი . . . 2—
- 9. მიძინება ყოვლად წმ. ღვთის-მშობლისა, 2—
- 10. ხელთუქნელი ხატის ისტორია . . . 3 კ.

6. მოწამენი, ღირსნი მამანი და დედანი საქართველოს ეკკლესიისა, შესანიძნავი საქართველოს მეფენი და დედოფალნი:

- 1. წმიდა მოწამე რაქდენი, სურათით, ფასი 5 კ.
- 2. წმ. ნინო ქართველთ განმანათლებელი 2—
- 3. მეფე დავით მესამე აღმაშენებელი 5—
- 4. თამარ მეფე, სურათით 5—
- 5. გიორგი მთაწმიდელი 10—
- 6. იოანე ზედაზნელი 5—
- 7. შუშანიკი 3—
- 8. ქეთევან დედოფალი 2—
- 9. არჩილ და ლუარსაბი 5—

7. რელიგიური და ზნეობრივი შინაარსის წიგნები და საუბრები:

- 1. ზვიდანი მღვდელ-მთავარნი: ბასილი დიდი, გრიგორი დმთის-მმტყველი და იოანე მოქრპირი, სუკრათებით—ფასი 5—
- 2. როგორ უნდა ემარხულობდეთ — ფასი 3—
- 3. ანდრია პირველწოდებულს, ისტორიული პოემა აკაკისა, ფასი 5—
- 4. სიკვდილი მართლისა, კონსტანტინოპოლის მმშველის წერილი 5—
- 5. ხმა მოძღვრისა სამწყსოსადმი. საუბარის შესწავლა იესო ქრისტესი 3—
- 6. შვილების მოვალეობა მშობელთადმი 3—
- 7. მშობლების მოვალეობა შვილთადმი 3—
- 8. ვინ არიან ჩვენი ცხოვრების მტერნი და როგორ უნდა ეძლიოთ მათ 3—
- 9. იუნჯებდათ საუნჯესა ცათაშინა 3—
- 10. საუბარი დეთის სიტყვაზე 3—
- 11. — შრომაზე 3—
- 12. სამგვარი სიკვდილი 5»

8. მოთხრობანი დაბადებიდან.

- 1. მმშვე სოლომონ-ბრძენი სურათით—ფ. 5—
- 2. მათერი (მოთხრობა დაბადებიდან) სურ. 5—
- 3. სიბრძნე იოანისა ზირაქისა, სურათით. 5—
- 4. იოსები 5—
- 5. მრავალ წამებული იობი 5 კ.

ხატები და მხატვრობანი.

იმეკონებიან პატარა იაფ-ფასიანი-ხატები ფიცარზხ სამ-ოთხ გოჯიანი ფასი 5—10 კ. ხატები არი-მაცხოვრის, ივერიის დეთის-მშობლის, წმიდა გიორგის, ანდრია მოციქულის, პირველ წოდებულისა დეათ თორმეტთა დღესასწაულთა. ვინც დაიბარებს ხატებს არა ნაკლებ ოცისა, იმათ ჩვენს საქართლოში ყველგან ფოსტის გასაგზავნი არა გარდახდებამასთან იმეკონება სქელ ქალაღზე ნახატი წმიდა ნინასი, საქართველოს განმანათლებელისა ვარაყით 6+7 გოჯიანი ფასი 15 კ. ფოტო-ტიპით დახატული წმიდანი მთავარ-მოწამენი დავით და კონსტანტინე 6+5 გოჯიანი ფასი 5 კ. ამავე ზომისა და ამისთანავე სახით წმიდა ნინო ქართველთ განმანათლებელისა და დავით აღმაშენებელისა ფ. თითოსი 5 კ. ვინც ზემო აღნიშნულ წიგნებს გამოიწერს არა ნაკლებ ერთი თუჰნისა, მას მანეთზე დაეთმობა 30 კ. ვინც ორ კაპიკიან წიგნაკებს დაიბარებს არა ნაკლებ ასი ცალისა, ის ფოსტით გასაგზავნს არ იხდის.

იმეკონება აგრეთვე მრავალი პატარა გულსაიკიდი ხატები ფერკადუფალი ლითონისა, სახელოდობ: ნინოსი, დავით და კონსტანტინესი, დავით აღმაშენებლისა, თამარისა, ანდრია პირველ წოდებულისა და წმიდა გიორგისა, ფასი თითოსი 5 კ. ვინც ასს დაიბარებს ნაღდ ფულზე, მას გაგზავნით დაეთმობ. სამ მან. ესეთი იმეკონებიან ვერცხლისა, ფასი 40 კა

11. მხატვრობანი სას. და საერო მოღვაწეთა.

- 1. შოთა რუსთაველი 25 კ.
- 2. აკაკი წერეთელი 25 კ.
- 3. თამარ მეფე 25 კ.

იმეკონება აგრეთვე შესავალ-გასავალის წიგნები და ყოველგვარი მოწმ. ბლანკები და ამოწერილობანი.

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის შესახებ, დეკ. დ. დამბაშიძისა. — ყვირილიდან პეტერბურღამდე, მისივე. — საბლა-ლოჩინო წიგნთ-საცავ-სამკითხველო. — მწარე ფიქრები, სოფლის ხუცისა. — ფრიოდე სიტყვა ქუთაისის სემინარიის სახლის აშენების შესახებ, დეკ. დ. დამბაშიძისა. — საიდან წარმოსდგება სოფლის ეკკლესიების უვარგისობა, მღ. კ. ანთაძის. — ელა-დიკავაზის ეპისკოპოსის ვლადიმირის 10 წ. იუბილე. — გამო-ცანა (ლექსი), როსტომ-გუფსი — ომი, მისივე. — ჟურნალ-გაზეთებიდან. — ახალი ამბები და შენიშვნები. — ყველას საყუ-რადღებოდ, დეკ. დ. დამბაშიძისაგან. — განცხადებანი.

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. დ. დამბაშიძე.

Редакторъ-Издатель П. Д. Гамбашидзе

Дозволено цензурою Архимандритъ Георгій 18 сентября 1903 г.

Типог. редакціи журн. „Пастыръ“ (П. Д. Гамбашидзе) въ Кв ирилахъ въ собст. домѣ.